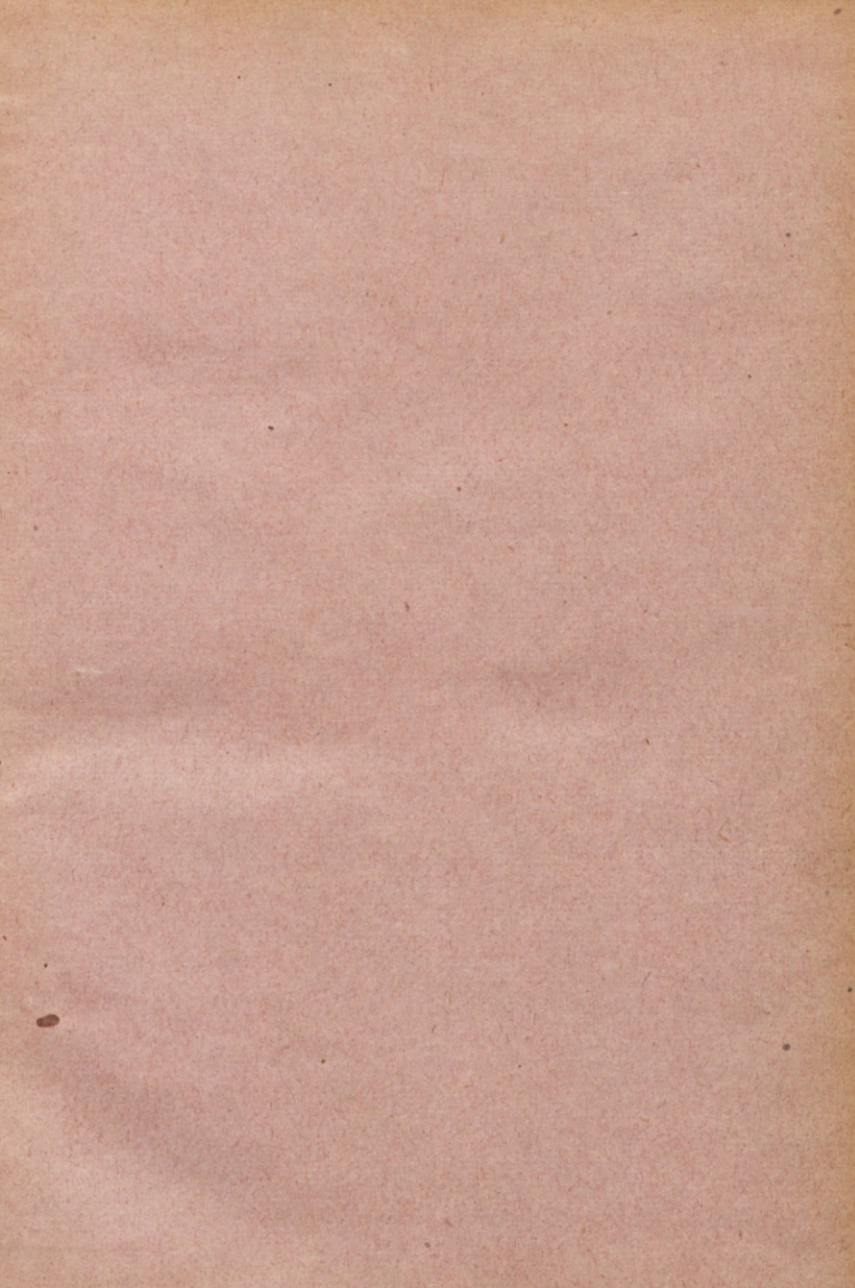

II,
B, 35697.
g.

35697, II, B, g.

35097, II, 00, 9

ZABAVNI LISTI

ZA SLOVENSKO MLADINO

Izdaja:

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta

v Ljubljani

Ureja: E. Gangl

V Ljubljani, 1898

Tiska in zalaga Rudolf Milic

I. zvezek

Pri stricu. Povest. Spisal Ivo Trošt.

Odbor društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani je sklenil, da začne izdajati mladinsko knjižnico, da tako 1.) nekoliko odpomore veliki suši, ki vlada v mladinskem pripovednem slovstvu in 2.) da odpre pot v svojo blagajnico nekoliko srebrenim kronam.

To knjižnico smo krstili z „Zabavnimi listi za slovensko mladino“ in tu podajamo slovenski mladini ter njenim prijateljem, učiteljem in vzgojiteljem I. zvezek.

Da smo tako pozni, je vzrok ta, ker je bila tiskarnica preobložena z drugim nujnim poslom. A boljše je pozno kot nikoli!

Za I. zvezkom bomo poslali v svet II. zvezek le v slučaju, če razprodamo vse knjižice, kolikor smo jih dali natisniti. Ako pa ne razprodamo I. zvezka „Zabavnih listov“, je ta prvi obenem zadnji zvezek.

I. zvezek stane samo **40 kr.** V zalogi imamo pa tako malo izvodov tega zvezka, da ga lahko razprodamo v enem tednu, če kupi samo vsaka šola na Slovenskem po 5 do 6 teh knjižic.

Prosimo torej vodstva ljudskih šol, da se nas usmilijo ter prav pridno kupujejo! A ta prošnja veljaj tudi onim staršem, ki lahko utrpe male novce, da napravijo svoji deci veliko veselje.

Slovenske pisatelje prosimo, da se spomnijo urednika „Zabavnih listov“ s tem, da mu pošljejo kaj primernih spisov. Ako bi podjetje ne uspelo, dobe spise nazaj.

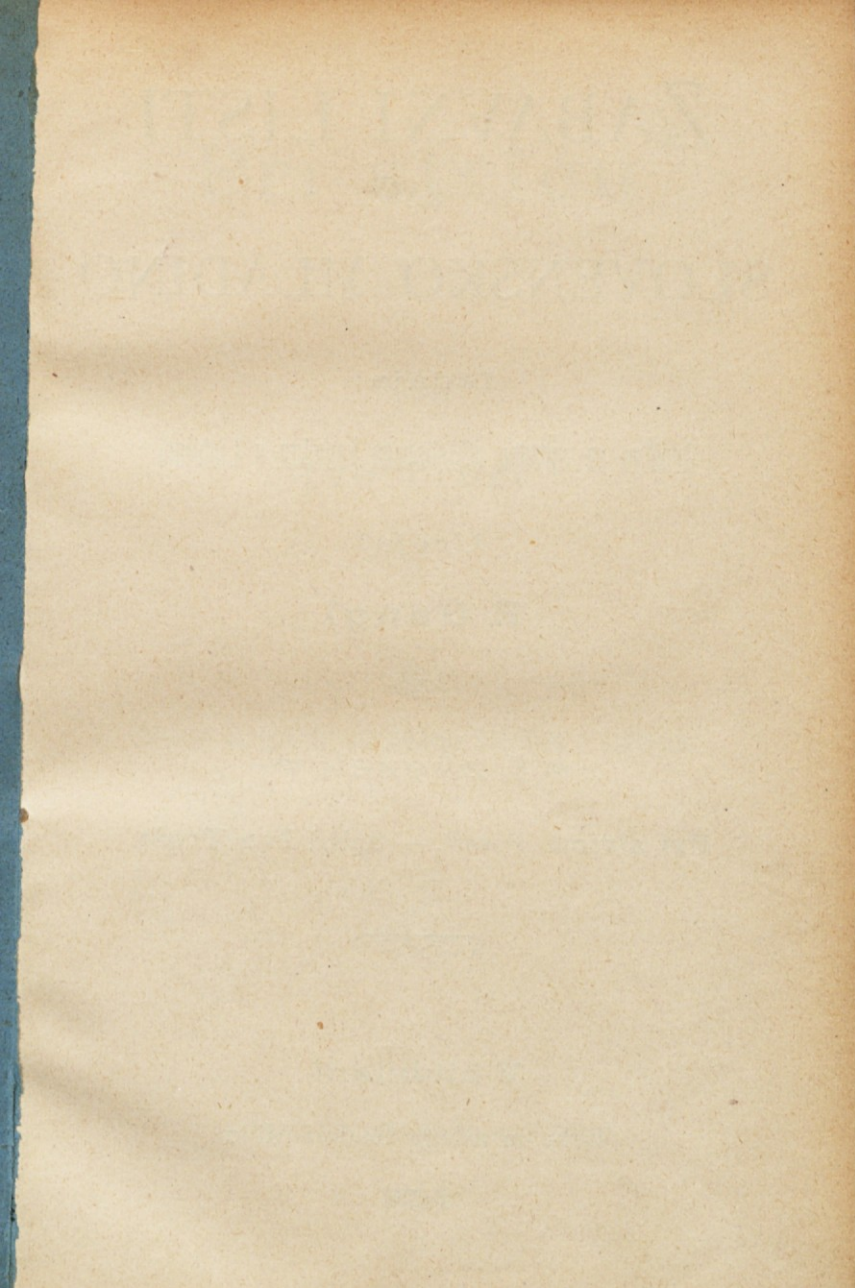
Ob splošni podpori in ob občem zanimanju ni mogoče, da bi umrlo to književno podjetje v najzgodnejši mladosti.

Storimo vsak svojo dolžnost!

S temi besedami izročamo in priporočamo pričujočo knjižico blagohotnosti in naklonjenosti slovenskega občinstva ter topli ljubezni naše mladine!

V Ljubljani, meseca velikega travna 1898.

ZABAVNI LISTI

ZA

SLOVENSKO MLADINO

Izdaja:

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani

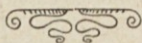
Ureja:

E. Gangl

...⇒ I. zvezek ⇐...

Pri stricu. Povest. — Spisal **Ivo Trošt.**

V Ljubljani

Tiska in zalaga Rudolf Milic

1898

Pri stricu

Povest

Spisal

Ivo Trošt

Izdalo

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani

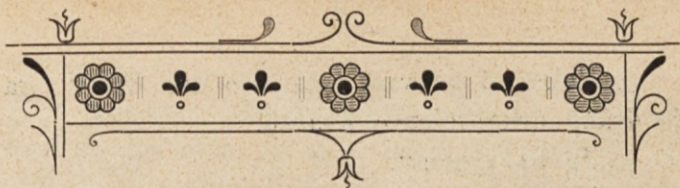

V Ljubljani

Natisnil in založil Rudolf Milic

1898

Andrej Svetlič je dobil od brata s Koroškega pismo. Vsi otroci so vedeli, kaj hoče stric, vendar je prebral najstarejši sin Ivan zvečer pismo še dvakrat ali trikrat — tako-le:

„Ljubi brat! Naznanjam ti, da sva se s soprogo dogovorila zastran tvojega šestletnega Mirka. V naši hiši bo kakor domač in slednjič — če se kaj ne preobrne — tudi gospodar. Jaz imam hvala Bogu že toliko, da lahko kaj ukažem, in to mislim, da dečku pomore za vso njegovo prihodnost. Pridi torej drugi dan potem, ko prejmeš ta list, z Mirkom v Ljubljano in vprašaj po meni v Kolodvorskih ulicah v gostilnici „Pri dobrem prijatelju“. Ako me ne bo, počakaj, kakor te počakam tudi jaz, ko bi se utegnil zamuditi. Pozdravljam vse skupaj in ostanem tvoj zvesti brat Janez.“

„Mirko, sedaj pa le!“ so ga opomnili starejši bratje in sestre vsakoršne mere — kot piščali pri orglah.

„Jaz ne pojdem“, se je ojunačil deček, in solze so se mu udrle po licih.

„Zakaj si pa vzel železnico oni dan?“ ga je dražil drugorojenec France.

„Jo pa vrnem“.

„To je drugače“, je začel oče. — „Stric ga bo imel rad; boljše bo zanj kot doma. Saj vidite, da je pri nas več ust kot kosov. Vsem bo treba po svetu, a prva pot je najtežja. Mi bomo Mirku večkrat pisali; tudi potice mu bomo poslali o Božiču in piruhov o Veliki noči; kadar bo on gospodar — kakor piše stric, pošlje pa on nam. Sedaj bo moral biti lepo priden doma pri teti; pridno se učiti in pridno hoditi v šolo. Za jedno leto ali kaj prideva z materjo pogledat, kako mu bo. Tedaj bo že znal nekoliko nemški — kaj ne Mirko?“

Oče ga je pritisnil k sebi. Mirko ni rekel ničesar.

Potem je naslonila tudi mati dečkovo glavo na prsa. — Vsi so molčali, zakaj zdel se jim je slovesen, prazničen trenutek . . .

I.

Svetličevi so imeli v Zalogu malo hišico z vrtom, nekaj njivic za krompir in obilo dolgov. Osem lačnih ust je prosilo sleharni dan kruha, in oče Svetlič bi ga bil rezal srčno rad vsem, ko bi ga imel. Pičel tedenski zaslužek je komaj zadoščal za močnik. Na vrtu so brali poleti zelenjavo, z njivic so pa pojedli v nekoliko me-

secih krompir. Imovitejši sosedje, ki so rabili Svetliča pri delu, so sicer časih kaj dali, pa so tudi vselej godrnjali, a zato je vsak dar otrokom vendar teknil, le premalo je bilo darov.

Mati se je trudila z najmlajšimi otroci, prala, šivala in kuhala. A kje je obleka, kje pozimi toplo stanovanje? — Štirje največji otroci so hodili hkrati v šolo. Odkod novce za šolske potrebsčine, ko so prišli pozimi često vsi štirje za zajutrak — v šolo?

Mati je silila, da bi dali zlasti starejše kam služiti; oče pa je tiščal, da naj prej dovrše domačo šolo: „Danes je vsem gorje, a stokrat gorje nevednežu.“

„Bog jih preskrbi, jaz jih ne morem, ko jih je toliko!“ Tako je zdihovala mati, oče je pa molčal, ker ni hotel pritrditi žalostni resnici. S sestradanimi obrazi so hodili v šolo, s sestradanimi in upadlimi iz šole. Ob sobotah in nedeljah zvečer se je naselilo veselje k Svetličevim. V soboto se je vrnil oče s trdo prisluženimi novci, nakupil najpotrebnejšega živeža, zlasti moke — kuhali so žgance! . . . Po večerji je vzel najmlajša dva v naročje, trije so se mu naslonili na kolena in ga ljubo gledali v obraz. Pogovarjali so se, kaj se je zgodilo novega, kaj so se naučili v šoli, koliko je bilo uhanih in lasanih. — Mlajši so radi pokazali očetu,

koliko že znajo lepih molitvic in vprašali, kdaj bo Božič, nedolžni otročiči — tepežnica in drugi imenitni prazniki, ne izvzemši sv. Miklavža . . .

Andrej Svetlič je imel nekje po svetu brata Janeza.

Večkrat je pripovedoval otrokom, kako žalostni so bili vsi ondaj, ko so vzeli strica k vojakom, a stric je veselo vriskal.

„Sedaj bo konec nadlogam“, je govoril domačim. „Ko doslužim cesarja, se ne yrnem domov — morda za dan ali dva pogledat — rajši pojdem s trebuhom za kruhom. Drugod je boljše.“

Stric se res ni vrnil.

V gorenještajerskih gozdih je delal doge, železniške pragove in oglje — in mislil, kako bi zbral kaj denarja. A dolgo let je ostal samo pri misli — niti koraka naprej. Ko je prejela družba svoje plačilo, ali pa ko jo je zalotil v gostilnici sneg, da niso mogli v gozd, so živeli drvarji — dokler je bilo kaj novcev — kot baroni, pozneje kot siromaki, slednjič kot berači.

Potem zopet sekiro na ramo — pa: Bog daj srečo in dobro vreme! Delali so v potu svojega obraza do prihodnjega izplačila, potem so pa živeli potratno, dokler ni bil prazen žep.

Stricu so tekla leta veselo in brezskrbno; ko so ga pozvali k vojakom o zasedanju Bosne,

ga je nehalo veselje. Bil je popolnoma — suh, brez denarja.

Žaloval je in napravil sto dobrih sklepov, ali zastran tega ni imel niti novčiča več v žepu.

Ganljivo je pisal iz Bosne bratu v Zalog in prosil podpore — na račun dote, a dobil je malo — nič.

Vojska mu je pustila zdravo kožo in tudi zdravo pamet.

Res se sedaj ni vrnil domov, marveč je šel na zgornje Koroško, kjer je delal v gozdih, služil in spravljal — petdesetake pri neki vdovi.

Neke pomladi dobi Svetlič od brata s Koroškega pismo, da se je oženil in priženil nekoliko zemljišča, hišo, vdovo in njenega sina. Naznanil je, da pride kmalu pogledat svoj rojstni kraj.

„V sreči se je spomnil domače hiše, in lepo je to.“ Tako je končal oče Svetlič o bratu Janezu; otroci so se pa veselili bolj kot sv. Miklavža onega dne, ko pride „bogati“ stric.

Kmalu pozneje pridejo Svetličevi mlajši otroci neko popoldne iz šole in ugledajo v veži tujega moža. Bil je močno zarastel. Imel je zeleno obšito sivkasto obleko in zelen klobuk s krivcem, pa grdo je gledal.

„I, Mica, koliko je vseh? Bog nas varuj!“ Mati je vedela, da se čudi kopici otrok, ki se

je ravnokar pridrvila iz šole in preplašeno stala na pragu.

„Prav veliko, Janez, a nič preveč: vsi so naši.“

„Jednega bi vzel jaz, ko bi hotel z menoj.“

„Tudi dva, tri — vsi bi šli radi . . .“

Starejši so slutili, kakšna kupčija bi utegnila to biti, in so jo po malem popihali stran. Nekoliko minut pozneje so se vrnili potolaženi in osramočeni z Ivanom, ki jim je razložil, kdo je tuji mož. Stopili so zopet na prag in se skoraj jednoglasno začudili: „O, kaj ste vi, stric?“ Stricu ni bilo všeč, da ga niso takoj spoznali, ostro je pogledal vsakega posebe in molčal.

Zvečer je prišel Svetlič z dela. Po kratkem prvem pozdravu je rekel stric: „Rad bi še dokupil nekaj zemljišča, pa nimam — saj veš.“ Stric je pomenljivo pomigal s palcem in kazalcem. „Mudi se mi — ne bi bil še prišel — morda me pa kdo prehitil!“

„Ne bom mogel. — — Poglej, koliko nas je!“

„To je dober izgovor, a meni bi več za-
legli denarji. Bom tožil . . .“

„Janez, počakaj do jeseni! Bomo jeseni“ — Sedaj je začela še mati viti roke in otroci so jokali: „Stric, ljubi stric, ne, ne! . . .“

„Potolažite se! Nisem tisti hudi stric, kakor bi moral biti. Vaš oče mi ni pomagal, ko sem

krvavo potreboval v Bosni novcev, pa — dobro vem, kako je doma. Sedaj, hvala Bogu, ne potrebujem denarja.“

„Bog plačaj, Bog plačaj“, je govorila mati in za njo pet ali šest ust. Stricu je bilo to všeč. „Brat, ná nekaj novcev, pa pošlji po moke, mesa in vina! Nocoj se bomo zopet dobro zabavali pod domačo streho. — Otroci, vi pa sem!“ — — —

Stric je segel po torbo in izložil — peresa, svinčnike, lepe škatljice, molitvenike in — za najmlajše — nekoliko slaščic. V velikem popirju je bilo še nekaj, in tega ni še dobil nihče.

„Tisti, ki je najpridnejši, pojde z menoj. Kdo bi šel rad?“

Vsi so molčali in boječe pogledovali sedaj mater, sedaj strica in so čakali, kaj poreče oče.

„Pri meni ne bo nobeden lačen. Recite!“ Zopet molk.

Morala je začeti mati: „Ivana ne moremo dati, ker že pomaga doma; Milica dovrši šolo drugo leto — pa saj stric ne mara deklic, torej tudi Katinke ne — no, France, tega mislimo dati učiti črevljarstva, ko bo iz šole. Tonče je lani začel, Mirko začne letos hoditi v šolo — pa sta premajhna.“

Mirko, majhen črnoglavček temnih oči in prijaznega lica, je čvrsto gledal mater, očeta in

strica. Njegov mali želodček je rad mlel in to zdržema. „Da ne bom lačen“, mu je bil najvabljivejši glas. V mladem srcu je nekaj vrelo: stric je bogat, ima igrače, ima denarcev — kaj, ko bi maral njega! . . . Vsi so še molčali, in stric je rekel: „Lahko bi hodil tudi pri nas v šolo“.

„Jaz bom hodil“ — je segel Mirko v besedo.

„Ti? Res? — Sem pridi!“ Deček se približa. Stric ga dvigne na kolena in seže po oni popir. Razvije . . . oh! Svetločrna in zeleno porbarvana železnica! Stric je nekaj navil, pa jo je izpustil: drrr . . . do zida!

„Oh!“ so se začudili otroci; Mirku je pa rekel stric: „Pojdi ponjo! Železnica je tvoja!“ Vsak je obžaloval, da se ni ponudil stricu.

Veselo je minil vsem večer.

Stric je ostal še nekaj dni v Zalogu in obiskal znance in vrstnike, katerim ni natovorila usoda obdelovanja tuje zemlje. Povsod je moral ž njim Mirko, z Mirkom pa — železnica. Nanjo je bil silno ponosen.

„Prav bo, če ga vzame“, je rekla Svetlička možu.

„Prav; jedna usta bodo manj v hiši, a Mirku ne bo dobro; vsaj dokler se ne privadi, bo milo zdihoval po materi“.

„Kako misliš to, Andrej?“

„Tako : ali znaš ti nemški, znam jaz, zna Mirko? Kdor ne zna, naj bo doma.“

„Tudi drugi se nauče.“

„Pa šola, Mica?“

„Prav šola je za to, da se še prej nauči.“

Možu sicer ni bilo prav, vendar ni več ugovarjal.

Stric je odšel, Mirkova usoda je bila s tem določena.

Svetlič je spremil brata na kolodvor, in medpotoma mu je govoril Janez: „Zares ga mislim vzeti, a ne sedaj. Moram se prej posvetovati z ženo. Stvar je namreč taka-le: Mladenič, kateremu sem jaz očem in kateremu misli moja soproga izročiti lepo imetje, je jako malopriden. Vsi smo nezadovoljni ž njim. Mislila sva že, da bi bilo prav, ko bi ostal pri vojaki ali pa dobil drugod službo. Tuji ljudje mu morda izbistre pamet. Slednjič bi mu izplačali — po imetju — doto; meni bi pa le ostalo s tem, kar sem prikupil — lepo gospodarstvo. In to bi rad privoščil po smrti tvojemu otroku“.

Ta načrt je bil Andreju Svetliču všeč in radostno je stiskal roko bratu: „Prav, prav! Saj si mu stric!“

„V dveh mesecih bom pisal“, je še rekel o slovesu; „s teto vama prideva naproti do

Ljubljane, potem se pa potegnemo skupaj na Koroško.“

Med tem je pridrdral vlak in odpeljal strica.

Po stričevem odhodu so se pogovarjali pri Svetličevih največkrat o tem, kako bo Mirku dobro na Koroškem. Marsikdo je videl Mirka že v duhu pravega, ponosnega Korošca, ki je do nitke tako oblečen kakor stric Janez, samo gleda nekoliko milejše.

II.

V nekoliko dneh je vedel Mirko že vse: če je mogoče, da se železniški voz kdaj zvrne, če prodajajo tudi na Koroškem male nožiče, in pa če nosi tamošnji učitelj tudi naočnike. Žalostilo ga je, ker mu niso mogli povedati, če hodijo za Božič tudi na Koroškem otroci tepeškat in če raznašajo za Veliko noč ogenj. Še najmanj je bil pa vesel, da mu niso mogli povedati, zakaj ostane njegova mama doma, ko pojde on na Koroško. Zvedel je sicer, da dobi tam drugo mamo — teto, katero bo moral prav tako lepo slušati, kakor svojo mater, a to ga ni utešilo.

„Bog varuj, da bi ji kaj ugovarjal“, ga je svarila skrbna mamica.

„Za sedaj bodimo brez skrbi — saj ji ne bo znal“, jo je potolažil oče.

Za na pot so mu napravili nekaj boljše obleke: starejši brat mu je posodil par črevljev in kapo v veseli nadi, da mu povrne Mirko kdaj vse desetkrat. Črevlji so mu bili sicer ohlapni, in tudi kapa mu je lezla na ušesa, vendar se je Mirku vse to zdelo silno imenitno; saj brez strica in brez Koroškega bi bil še dolgo brez črevljev in brez kape.

France mu je daroval celo svojo praznjo srajco, mati jo je nekoliko predelala; Milica mu je pa podarila svojo z rdečima pismenkama M. S. zaznamovano žepno ruto. Mati je zastavila skrivaj pri sosedu kos domačega platna, da je napravila sinku gorke nogovice. Oče je skrbel za denar, da poravna železnico do Ljubljane.

Mirko je spoznal, da res namerjajo ž njim nekaj nenavadnega, in ko mu je morala mati naravnost povedati, da ne more ž njim, je bil silno žalosten. Hotel je vsem vrniti darove, ali bratje in sestre, starejši in resnejši od njega, jih niso marali.

Prišlo je od strica pismo.

Mirkov krstni boter je očeta naravnost svaril, ko sta prišla z dečkom po slovo. Mož je bil sicer bogat mlinar, a v mladosti je bil vojak in je izkusil marsikaj po svetu.

Svetlič ga je oponašal dostikrat, da vzlic vsemu temu še ne zna nemški, in boter mu je

rad potrdil: „Pa vendar sem bil vojak in vem, kaj so Nemci“.

„Z otrokom bodo menda imeli toliko previdnosti, da je — otrok“.

„Mene so zasramovali. Poslušajte! Lepo in spodobno sem vprašal: prosim, povejte, kje prodajajo kruh, slanino, žganje in take reči? — Menite, da mi je Nemec odgovoril? — Hrbet mi je obrnil in nekaj godrnjal, česar pa nisem umel. Ne bi rekel dosti, če me ni celo zmerjal“.

„Deček bo pri stricu“.

„Bog mu daj srečo! Želim, da bi se mu boljše godilo kot meni.“

S tem naročilom je boter malo potolažil Svetliča, Mirka pa celo ostrašil.

Ko bi se ne bal Mirko očeta, bi se takoj postavil, da ne pojde; pa z očetom ni šlo tako lahko. Njegova krstna botra, ki je poznala očetovo zadrego in dečkovo plahost, je skušala v naglici vtisniti dečku večino tistih nemških besed, katerih se je bila naučila za svojih mladih let v Ljubljani.

A to zopet ni bilo lahko.

„Ajns, cvaj, draj, fire, finfe — dobro — gut, prot — kruh. To moraš znati, če ne, te prodado. Povej no, Mirček.“

Deček začne: „Ajns, cvaj, draj, dobro — kruh, fire — gut, finfe . . .“

„O, o, o! Čakaj, ti butica butičasta. To je drugače! Poslušaj!“ — Deček je poslušal botro, a ne njenega pouka. Zdelo se mu je, da tako učen v nemščini kot botra, to mora biti že res veliko.

Drugo jutro potem, ko je prejel Svetlič pismo od brata s Koroškega, je petelin prvič naznanil beli dan, in pri Svetličevih so imeli že ogenj na ognjišču. Zakuril ga je pa Andrej Svetlič, zakaj njegova žena je jokala na Mirkovem zglavju. Deček je spal, kakor spi nedolžno dete. Ko ga je hotela mati poklicati, je baš zasmrčal in se prav zložno obrnil z levega ušesa na desno uho, da bi še slajše zadremal, ko ga pokliče mati iznova s tresočim glasom: „Mirček, moj Mirček . . . vstani, Mirček!“

Nič posebno rad ni zapustil deček o nenavadnem času tople postelje. Molčal je in prav nevoljno poslušal očetov opomin: „Le urno, le urno, da ne zamudiva vlaka!“

Nerodno se je pripravil k mizi in še nerodnejše prijel žlico — saj bi bil rajši dremal, kot srebal, a videč resnega očeta in objokano mater, bi bil najrajši jokal . . .

Svetlič je navezal nekaj obleke v modro ruto, manjšo culico s perilom je odločil Mirku. Deček se je šel v tem času še zadnjič posloviti od starejših bratcev, ki so se pretezali ravnokar

zaspano na svojih ležiščih. Pozdravil je s solznimi očmi Ivana, Franceta, potapljal po rami Milico; mati mu je tlačila med tem skrivaj nove nogavice v culico.

Najmlajši so še spali.

„Sedaj pa le!“ je rekel oče in zadel zveženj obleke na velik, rdeč dežnik, je ponudil roko materi, pogledal po hiši in po Mirku. — Dečka ni bilo nikjer.

„Kje je fant, mati? Poglej no! Za pet ran božjih! Sedaj je bil tu!“

Svetlička je prihitela strahoma iz sobe in prestrašeno gledala moža: „Ali si kaj pozabil? Pipo!“

„Dečka sem pozabil.“

Začeli so iskati, klicati in stikati po vseh kotih: „Mirko, Mirko, Mirko!“

Šum in hoja okolo Svetličevih sta zbudila tudi ljudi pri sosedu. Nekateri so vstali in pomagali iskati, klicati in stikati povsod, drugi so godrnjaje zopet zaspali, ker so sodili, da je dan še daleč za gorami.

Jezen in žalosten je povpraševal Svetlič budeče se otroke, če je povedal Mirko, kam se misli skriti. Nihče ni vedel.

„Da ne bi kam padel v tej temi!“ je zdihnil oče in premišljal, kaj bi počel.

Najmlajše dete v zibeli se je tudi zbudilo, stezalo ročice in klicalo: „Me-me! me-me!“ Oče ga ni mogel utolažiti. Šel je sedaj iskat gospodinjo.

Na oglu je srečal njo in Mirka. Oba sta jokala. Svetlič ni vedel, ali bi se jezil ali kaznoval mladega ubežnika ali bi potegnil z materjo, ki je klicala: „Oh, oče, ko bi vedela, nikdar bi ne silila otroke od hiše.“

„Kje si ga dobila?“ je vprašal mehko.

„V sosedovem hlevu je bil skrit.“

„Zdaj pa le urno! Pol ure sva zamudila!“

Na vzhodu se je žarelo nebo, in zvezde so bledele, ko je namerjal Mirko prve korake v svet. Tihoma je jokal in si brisal lica, ki so bila omočena od solz, materinih poljubov in jutranje rose . . .

Še prej kot na pol pota je moral oče navezati tudi njegovo culico, kmalu potem pa prijeti še dečka za roko. Tako dolgo in tako težko ni hodil Mirko še nikoli.

„Oče, tisto-le je pa železnica. Zakaj se pa kadi? Morda kuhajo zajutrak?“

Svetlič ni utegnil odgovarjati sinku; prišla sta namreč nekoliko pozno, zato je hitel po listka.

Sonce je bilo že na obzorju, ko je potegnil oče Mirka za seboj v železniški voz in ga stisnil med kolena. V vozu so bili neki laški delavci,

sami tuji obrazi, ki so ju kot nadležnika nevoljno motrili in se jima umikali godrnjaje.

„Plačal sem kakor vi drugi, torej smem tudi sedeti in se peljati“, se je branil oče in grdo gledal potujoče Lahe.

„Mari mislite, da se mi vozimo zastonj — pa še od dlje kot Vi,“ so mu trdo ugovarjali sopotniki in sedeli kakor pribiti na svojih mestih.

Strahoma se je oziral Mirko po neprijaznih ljudeh, žalostno na domače holmce in zaupno na neustrašnega očeta. Pred njim se je odpiral nov svet, lep in vablјiv, še tajnostno zavit v prozorno megleno tančico. Vasi, trgi, postaje, tovarne, vse to je zbuјalo dečku misel, da mora biti že kmalu na Koroškem.

Blizu neke stražnice je videl, kako zložno sta se igrala na pašniku poleg železnice dva dečka. Zraven njih je mulila travo čedna kravica, nekoliko v stran junica. Od stražnice se je pomikala k njima mala deklica z zajutrkom, na hišnih vratih je stala ženska in gledala za njo — morala je biti mati teh otrok.

Mirko se je naslonil na očetovo koleno, molčal in mislil o tem, kar je bilo doma daues zjutraj, kaj delajo sedaj domači, kje je njegova mati, in — dve debeli solzi sta se mu utrnili in se potočili po licu na umazani pod. Rad bi se bil zopet jokal, pa se je bal in sramoval

Zato je še gledal nove kraje, vedno lepše obraslo okolico, krasne stavbe, vrte in polje; slednjič se mu je vse to zmešalo pred očmi.

Vlak je drvil naprej, žvižgal, sopel in pihal, kakor da se Bog ve kako poti, Mirko je pa spal v očetovem naročju . . . Spečega je nesel Svetlič v Ljubljani iz voza in ga postavil, da bi se čim prej predramil, nekoliko bolj trdo na tla. Deček se je zbudil in pogledal tako plašno kakor takrat, ko je padel doma s sosedove črešnje.

Bilo je že blizu poldneva; to sta čutila tudi v želodecu, a Mirko huje kot oče.

„Potrpi, Mirko! Ko najdeva strica, bomo kosili.“

S tem tolažilom ni bil zadovoljen Mirko; sedaj ga je skrbelo kosilo bolj nego stric, zato ročno vpraša očeta: „Pa če ga ne najdeva?“

Svetlič je molčal, ker je vznemirjalo jednako vprašanje tudi njega, ne sicer zastran današnjega kosila, marveč zato, če bi bilo treba strica čakati dlje kot danes.

Prav počasi sta stopala od gostilnice do gostilnice ne samo v kolodvorskih, tudi v drugih ulicah.

„Previdnost je povsod dobra“, je trdil oče in se oziral po dečku, ki je capljal za njim in

le s težavo preganjal izkušnjave, ki so mu jih provzročali iz gostilnic različni prijetni duhovi.

Kar ga nekdo ogovori: „Lepo je to, lepo, moj Mirko, da se nisi zbal. Koliko lepega bomo še videli, preden pridemo na Koroško“.

Oba sta se ozrla in spoznala strica. Mirko je hotel vprašati, če ni že tukaj Koroško, pa ga je zmotil očetov pogovor, ki je trdil, da se je dvignil deček pogumno na pot.

Po kosilu se mu je zopet dremalo, pa treba je bilo odriniti in sesti stricu v naročje.

Vožnja od Ljubljane naprej po Gorenjskem je bila kratkočasnejša. Svetlič in stric sta si imela marsikaj povedati. Svetlič je tožil o svojem uboštvu in slabih časih, stric je našteval dobičke in imetje: koliko ga je in koliko ga šele misli pridobiti; Mirku je pa ugajala šumeča, zelenkasta Sava, ravno polje, obrasla okolica, visoke hiše in mogočne gore z večnim snegom. Zdelo se mu je, da se dotikajo neba te silne gore! —

„Stric, kaj je za onimi gorami tam gori pod oblaki?“ je vprašal radovedno deček.

„Koroško!“ je bil stričev odgovor, in Mirko se je zamislil.

„Janez, ali nisi rekel, da pride po fanta v Ljubljano tudi tvoja žena? Rad bi jo poznal, pa je ni.“

„E, veš, to je tako: ženske so ženske; gospodinja se težko odpravi z doma na dolgi pot.“

„Mhm-hm!“ je pritrdil Svetlič ter se ob tem spomnil žene in otrok, ki jih je ostavil v Zalogu.

Ta pogovor je povzročil molk nekoliko minut. Tudi Svetliču so ugajali ti kraji in kakor v polspanju je rekel: „To pa to! Ali pri nas?“

Stric je hvalil na vso moč lepoto svoje nove domačije brez konca in kraja.

In res so se vozili tudi na Koroškem po lepih krajih, a večinoma ponoči. Mirko je spal, stric je dremal, oče Svetlič je v kotu otepal pipo, da je napolnil z dimom pol voza.

Drugo jutro so prihajali in odhajali ljudje na vlak in z vlaka ter so govorili Mirku neumljiv jezik. Oče je uganil takoj, da je to nemški, deček je pa mislil na tihem, kako nespametni so ti ljudje, ker ne govore drugače.

Okolo poldneva se je oddahnil vlak na zadnji postaji, in stric je rekel: „Hvala Bogu, tukaj smo!“ Vzel je dečka s seboj. Svetlič je zbiral svoje reči, da ne bi česa zabil v vozu.

„Oče, dežnik, naš dežnik!“ je klical Mirko. Oče je res spoznal, da je zabil rdeči dežnik. Hitro je stopil ponj.

V tem času se je že nabralo okolo dečka nekaj radovednih ljudi, ki so grajali čudno nošo, pozneje tudi Svetličev dežnik.

„Kaj pravijo, Janez?“ bi bil rad zvedel oče.

„Da je prav, ker si vzel dežnik!“ — Ni mu namreč hotel povedati neslanih opomb.

Svetliču se je zdelo, da so menda ljudje govorili kaj drugega, Mirko je pa verjel.

Snažen trg se je prostiral pred njimi, na sredi cerkev z dvema zvonikoma, ki sta višja kakor oni v Zalogu.

„Tam-le je šola!“ je pokazal stric visoko hišo z velikimi okni in prostranim dvoriščem.

„Tudi ti, Mirko, se boš podil z drugimi otroci tam-le notri, ako Bog da“. — Oče je spravil pipo — kdo bi kadil po trgu? — Stisnil je dežnik tesneje pod pazduho, obe culici je pa — že močno zmečkani — zadel na ramo ter molče krevsal za njima. Na tihem je blagroval brata, da se je nastanil v tako lepem kraju.

Prišli so že na konec trga . . .

„Janez, ali bomo kmalu doma?“ je vprašal, ko ni bilo pred njimi nobene hiše več.

„Še slabe pol ure“.

„Kako? Ali ne bivaš tukaj?“

„Seveda; tam-le gori za onim gričem — vse štejemo sem pod trg. Pa kaj bi še pravil, ti si bil zmerom doma.“

Ker si Svetlič ni mogel drugače pomagati, se je utolažil tudi s tem odgovorom.

Krenili so na stranski pot. V senci dišečih smrek je bilo Mirku jako všeč. Povsod so bila tla skoro popolnoma brez kamenja, to se je zdel očetu res majhen raj. Po trati so se pasle rejene krave, in Mirko ni ničesar želel srčneje kot to, da bi ga stric poslal past tako lepo govedo. Sosedova liska doma v Zalogu, ni proti tem niti senca.

„To-le je naš dom!“ veli stric in pokaže srednjeveliko kmetiško hišo z mnogimi gospodarskimi poslopji. V senci pod visoko hruško je stal z nekoliko pohabljen streho celo ulnjak. Kokoši so brskale po stezah, pred hišo se je sončil velik, črn pes. Čuvši, da nekdo prihaja, je mogočno zalajal, da je odmevalo po bližnjih in daljnjih bregeh. Mirko se je boječe prijel stričeve suknje.

„Nič se ne boj; saj ti ne stori ničesar!“ Deček je sicer umolknil, Svetlič je pa vendar pripravil dežnik za brambo proti črnavsui.

„Osman, ta, ta, ta!“ In Osman se je pokorno bližal gospodarju, a je z jednim očesom vendar še motril Mirka in njegovega očeta; zakaj pes ni mogel vedeti, če prihajata k hiši za dobro ali zlo. Na pragu se je spel na zadnji nogi in začel glasno lajajoč vršiti službo hišnega varuha

na Mirkovem novem domu, češ: do tukaj in ne naprej.

Žalostno je stisnil rep, ko mu je stric ukazal mirovati.

Stopili so v kuhinjo, kjer je baš delila gospodinja kosilo.

Prostor, oprava, stene, celo jedi so se zdele Mirku nekako domače, nikakor pa ne pogovor, ki sta ga začela stric in teta. Na tihem je često ponavljal: ajns, cvaj, draj in še druge besede, kolikor jih ni zabil, kar je zadnjič pozdravil botro, a zaman — niso prišle na vrsto.

„Dolgo te ni bilo, Johan“, je začela teta. oče in Mirko sta razumela samo toliko, da je teta slabe volje.

„Ko sem vse opravil, sem prišel,“ se je obregnil stric in pristavil: „Hitro napravi kaj boljšega; imamo goste. Tukaj moj brat —“

Za nekaj časa je ponovil zadnje besede slovenski.

„Res, res, brat, brat, pravi brat“, je jecljal Svetlič in ponujal roko v pozdrav. Ženska ga je pogledala radovedno, nevoljno in prezirno, v roko mu pa ni segla in tudi rekla ni nič.

Svetlič iz Zaloga se je čudil, kako neprijazne navade imajo ti Nemci.

„Kaj, to-le je njegov sin?“ je vprašala teta in pokazala dečka s kuhavnico. Stric je prikimal.

„No, s tem si bomo res veliko na boljšem, ha, ha!“ Nevoljno je pogledala očeta in sina.

„Pozdravi teto, Mirko!“ je velel stric. Deček je zbral vso prijaznost, kolikor je je mogel in ponudil teti ročico: „Dober dan, teta!“

„Kaj pravi?“ je pogledala začudeno strica in silno zategnila besedo. Ta ji je pojasnil nemški, ona se je pa obrnila v stran.

Svetlič tega ni opazil. Gledal je ob zidu sekire, žage in drugo orodje, mislil pa: gotovo se ne moreta združiti zastran kosila in rekel: „Janez! Nehajta! Jaz sem zadovoljen, naj bo karkoli; tudi deček je vse od kraja, samo da ima.“

„Bo že, bo že,“ ga je tolažil stric. „Veš, teta je danes nekam slabe volje, pa bo že, bo že . . .“

„Saj je tudi pri nas često tako“, je pristavil Svetlič, nadejaje se, da se s tem mora poleči vse nesporazumljenje.

To se ni zgodilo.

Med kosilom in po kosilu se je očetu zdelo že preveč prepira. Slutil je, da se prepira brat z ženo zastran njega, pa je hotel odriniti takoj zvečer, a Janez ga ni pustil. Po večerji so šli vsi trije — brez tete — v trg v gostilnico. Medpotoma je pripovedoval stric:

„Moja žena hoče, da zopet sprejemem njenega sina. Da bi nam takšen potepuh grenil življenje? Prej je sama obhodila vsa božja pota in plačevala za njim po gostilnicah ter jokala dan in noč; sedaj pa misli drugače. Morda upa, da ga izpreobrne vojaška suknja, hm, težko! . . . Tam po svetu naj se uči delati in ko bo znal prav ceniti zaslužek svojih rok, dobi tudi odškodnino od gospodarstva. Doma ga pa ne bom gledal, da bi mi delal sramoto; če hoče to ona, naj ga pa ima. Dokler sem jaz pri hiši, se to ne zgodi. Jaz ali on mora stran . . .“

„Samo to te prosim, Janez, da bi morda ona ne sovražila fanta!“

„O, tega ne, jaz ne pustim; pa tudi sama je rekla, da nam bo deček lahko veliko pomagal: naj ga pošlje v trg, naj pase ali kaj drugega. — Zdi se mi, da ji je te dni, ko ni bilo mene doma, zopet pisal oni nepridiprav, zato je danes taka. — Veš, da je pravi razbojnik: ni mu bilo še prav osemnajst let, ko se je spravil celo name — s polenom. Dva dni sem ležal, njega so zaprli . . .“

„A, tako! Ti malopridnež ti! No, pa res!“ — je pritrdil Svetlič.

Zvečer so se vrnili že precej pozno, in Svetlič je slišal, da se brat ni spravljal spat posebno tiho: vsak črevelj, ki ga je sezuje

spustil na tla, se je oglasil, da se je stresel hišni vogel.

Mrzlo se je poslovil drugi dan svak od sva-kinje, a tem srčneje je pozdravil sina in brata. Mirko je moral ostati doma, brat ga je pa spremil na kolodvor. Še jedenkrat mu je priporočil dečka, še jedenkrat stisnil roko, zahvalil . . . tolažil zastran sinočnega ropota — — Vlak je za-žvižgal . . . zazvonil: cin, cin, cin! — postokal, pihnil, in Svetlič se je jel bližati svoji domovini, a srce mu je bilo nemirno.

III.

Prvi večer je Mirko sanjal, da je doma in pa da je njegova železnica oživelala ter mu od-peljala očeta. Še v sanjah se je jokalo. Drugi dan je vstal in pozdravil teto, ki se je godrnjaje obračala po kuhinji: „Dobro jutro!“ — Teta je nekaj odgovorila, kar pa ni bilo podobno sloven-skemu: „Bog daj!“ — Tako je sodil Mirko. Potem mu je vrgla nekaj zajutrka v torbico, pa ga je zapodila za kravami na pašo. Sanje so ga nekoliko motile, po očetu se je oziral, a lepih kravic je bil vendar vesel.

„Hej, cika, breza, hej!“ je kričal in skusil pokati s stričevim bičem. Govedo je gledalo radovedno novega priganjača, še bolj radovedno pa ga je gledal sosedov pastir.

„Ne družì se z nikomur na paši!“ je bilo strìčevo svarilo. Mirko ni vedel, zakaj ga opominja stric. Ko je videl v sosednji dolini dečka blizu svojih let, mu je od daleč pokazal bič in dvakrat, trikrat počil ž njim. S tem ga še ni privabil. Pokazal mu je iz žepa kos domačega kruha. Tudi to še ni pomagalo.

„Fant, pridi sem, oj, fant, oj, fantè!“ ga je vabil. Sosedov pastir mu je nekaj odgovoril, česar pa Mirko ni umel. Zato je prav krepko zavriskal in potem zavpil na vse grlo prejšnje vabilo.

„Čuden fant to“, si je mislil Mirko, „vse sem mu že ponujal, pa ne pride“. Ker ni mogel drugače, je stekel sam k njemu v dolino in prav prijazno povedal: „Pol ure te že kličem. Ali si gluh? — Pridi z menoj, bova skupaj.“

Tuji deček ga ni umel in mu nekaj rekel, kar se je zdelo Mirku tako neumno, da se je krepko zasmel. To je onega razdražilo. Začela sta vpiti, se zmerjati in si groziti, seveda vsak po svoje. Prepìr je rastel bolj in bolj. Poskusila sta se otepsti z biči, in ker so imele kravice premalo umnosti, da bi opazovale s potrebnim zanimanjem, ali je Nemec močnejši od Slovenca ali narobe, so se spasle v goščavo.

Boj se je nadaljeval z zaušnicami in iskanjem po laseh; krik in vrišč je pa privabil bliže so-

sedaj, ki je razmiril nadobudna pretepača s tem, da je z brezovko našvrkal najprej Mirka, potem njegovega nasprotnika.

Krave je iskal in našel Mirko solznih oči in o poldne je pripovedoval stricu z žalostnim glasom prvo nesrečo.

Stric je molčal nekaj časa, potem rekel prijazno: „Ha, ha! Ali ti nisem pravil? To se ti lahko zgodi še večkrat“. Mirkov užaljeni ponos je bil s tem slabo potolažen, vendar je sklenil — seveda na tihem — da se hoče v prihodnje ogibati tako nevarnih sosedov.

Popoldne je šel stric k delavcem v gore, deček je posedel nekoliko s teto na vrtu, da je ponehala vročina.

Teta ga je nekaj izpraševala jezno in odurno, a ker ni vedel Mirko, kaj hoče, se nista mogla domeniti. Nevoljno ga je prijela za roko in mu pokazala na železniško postajo in še dalje tja črez gore: kam? — To je bilo dečku popolnoma neznano. Ko je začela še grše gledati s sivimi očmi in zatezati glasove, je mislil deček, da bo treba s kravami na pašo. Vstal je in zagnal živino iz hleva. Videl je, da teti niti to ni bilo prav, pa si je mislil: več kot toliko ne morem storiti! Teta je stopila še nekoliko za njim, mu pokazala, kod mora pasti

in se vrnila godrnjaje. Ko bi jo bil Mirko umel, ne bi bil tako prijazno vabil s seboj črnega Osmana.

„Čakaj, ti kranjski dečak! Ko se naučiš nemški, že zveš, po čem je pri nas kruh in kod je pot nazaj domov! . . .“

Mirko in Osman sta se zabavala po svoje v hladni senci, krave so se pasle mirno, po smrekah so brenčali mrčesi, drozeg in kos sta se oglašala iz goščave, žolna je obdelovala bližnje brezovo deblo; tam na sosednjem hribu je pel pastirski rog, so pokali biči, bingljali mnogo-brojni zvonci, a Mirko je čutil, da je sam, tako čudno sam . . . Čutil je, da ga nekaj boli, pa ni vedel, kje; skrbelo ga je, a ni doznal, kaj; mudilo se mu je nekam, pa kam? — Rad bi se bil jokal, da bi mu odleglo, toda jok in solze ga niso pripravile niti za ped bliže ljubljenu domu, kamor je silil njegov duh.

Štel je dneve tako daleč, kakor se je navadil šteti pozimi, a vse to se mu je zdelo malo v primeri z onim časom, kolikor ga bo treba, da zopet ugleda očeta, objame mater, pozdravi brate. Oče in mati ga prideta obiskat, ali bratje, sestrice, ti ne pridejo . . . Kdaj pride oče, mati? . . . Da bi prišli kmalu, takoj jutri . . . o, koliko bi jima potožil! Ali . . .

Potok solz se mu je udril po licih — — —

Tako je Mirko zdržema več dni spal in bdel, gledal in sanjal v samoti poleg živine. Strica ni bilo doma, zato tudi ni slišal mile domače besede, le v samoti je govoril sam s seboj, obupaval in se tolažil.

Zvečer sta bila s teto največkrat sama. Po dovršenem delu je pokleknil, sklenil ročice in presrčno molil večerno molitev, kakor ga je naučila mati. Skrivaj je obrisal solzne oči, zakaj milo se mu je storilo ob spominih na dom in mater; često mu je zastal tudi glas, a Mirko se je ohrabril ter molil gladko in goreče do konca.

Neki večer je potem še teta molila nekaj takega kot prej deček slovenski očenaš in ga silila, da je začel po besedi izgovarjati za njo. Mirko si je zapomnil nekaj besed, pa jih je do prihodnjega večera zopet pozabil; moral je ponavljati in teto skrbno poslušati, ker se je jezila, da je tako plitve pameti. Često sta šla drug z drugim nezadovoljna poiskat sinočnje ležišče.

Stric je ostal pri delavcih več tednov. Mirko je opravljal vestno vsakdanjo pašo, počasi obdeloval nemški očenaš, vedno rajši jedel in vedno manj jokal. Teta je začela spoznavati, da bi se utegnil deček vendar sčasoma naučiti nemški. „In tedaj“ — tako je nameravala, „ga kakorkoli spravim — svojemu sinu s pota“.

Tako je teta časih godrnjala po nemškem očenašu, Mirko je pa mislil, da se bo moral pozneje učiti tudi takih molitvic . . .

Jeseni mu je kupil stric torbo za knjige, zelen klobuk s peresom in nove črevlje. Mirko se je postavil, češ: kmalu bom takšen kot stric.

Čudno je gledal deček cele roje učencev, ki so se podili mimo njega, a še čudnejše so se ozirali nanj učenci, od katerih se je razločeval ne samo po noši, še več po jeziku.

Prišla sta namreč nekega dne v trg, kjer ga je stric vpisal v šolo. Stala sta pred pisarnico šolskega voditelja. Mirko je opazoval lepo zgradbo, podobe in zemljevide po stenah, nekateri drznejši nagajivci so se pa v šolo grede nalašč zadevali ob njega ter mu skrivaje kazali jezik.

„Te bom!“ je zamahnil deček za najbližjim nagajivcem, stric ga je pa posvaril: „Mirko! Pst! V šoli smo!“

Ko so se odprla vrata pisarniška, in se je pokazal na pragu osivel mož ter prijazno sprejel strica, se je zdelo tudi dečku, da mora biti voditelj dober gospod. Pomigal je potem s prstom tudi njemu, in ko je stopil bliže, mu je položil jedno roko na glavo, z drugo mu je privzdignil podbradek in pogledal v oči. Mirka je ganila tolika ljubeznivost tako, da so mu oči najprej

zalile solze, takoj na to se je pa prav glasno zasmel . . . Kar ostal bi bil pri dobrem starčku.

„Kako se zoveš?“ ga je vprašal prijazno. Tetin trud in dečkov spomin sta se tukaj dobro obnesla: „Mirko, gospod učitelj“ je bil odgovor. Dobremu gospodu se je zmračilo čelo.

„Kaj ni deček Vaš?“

„Ne, mojega brata s Kranjskega.“

„Zna li nemški?“

„Prav malo, gospod.“

„Hm, hm! To bo sitno.“

„Potrpljenje, gospod voditelj, deček je bistro glave.“ — Stric je hotel še povedati, kako hitro se je navadil nemški očenaš, pa ni utegnil. Voditelj ni Mirka več pogledal; vprašal je le po potrebnih listih, pa so se poslovili — precej mrzlo.

Naslednji dan je prišel deček z drugimi otroki v šolo. Odkazali so jim prostore, potem je voditelj stopil k učiteljici in ji nekaj pošepnil ter pokazal Mirka. Dečku se je zdelo, da se menita o njem.

Ostali so z učiteljico sami.

„Ti pobič si pa s Kranjskega“, mu reče lepo slovenski. Silno se mu je prikupila. Slovenska — domača beseda v tem kraju! Vstal je in jo hvaležno pogledal, potem pa sramežljivo pobesil oči na klop.

„Ali boš priden?“ Mirko je prikimal. Ostali otroci so gledali in poslušali ta prizor kot deveto čudo sveta.

Pozneje so začeli pouk, in deček je bil vprašan kakor drugi: „Kako se zoveš?“

Odgovoril je glasno in jasno kakor drugi: „Mirko!“

Otroci — bilo jih je nad sto — so se zagrohotali, da je bilo Mirka strah. Dečkovo ime jim ni bilo všeč.

„Ti se zoveš Fridrih“, popravi učiteljica. Govorila je še nekaj nemški, a Mirko ni vedel, če ga hvali ali graja.

Popoldne je bil vprašan, kako se piše. Teta ga je doma naučila odgovor: Mirko Svetlič. Deček je pa hotel tudi gospodični ustreči s popravljenim imenom in se odrezal samovestno: „Mirko — Fridrih“ — — —

Vsi so se zagrohotali, Mirko se je pa zjokal . . .

Poslej ni imel več miru na poti v šolo in iz šole. Nagajali so mu posebno dečki, oponašaje njegove besede, ki se niso prilegale slovenskim ustom. Često je hotel svoje sovražnike osramotiti, a je z odgovorom zopet zabredel, in pozneje so mu očitali še to.

Mirku je bila hoja v šolo in iz šole pravi mučeniški pot.

Učiteljica je poslej govorila ž njim samo nemški, dečko je skusil tudi slovenski, a vsakokrat je bil grozen grohot; Mirku so pa solze zalile oči . . . Ko je zapadel sneg, je bil deček ves obupan.

Za njim se je vselej drvila tolpa razgrajajočih otrok. Mirko je tekel, a kepe so ga dohajale v hrbet, v ušesa, v glavo, in čul je mnogo sramotilnih psovk. Neko rusoglavo fante, ki je bilo vedno najhujše med kričači, se mu je tudi zakadilo pod noge, da je padel; potem so ga obstopili in mu natlačili snega za vrat, v nedra, v rokave in v hlače ter ga dvignili in zapodili. Divji grohot ga je spremljal še daleč iz trga.

Mirnejši tovariši so samo od daleč gledali to kruto početje, le redkokateri se je približal, da bi ga zagovarjal.

IV.

„Stric, mene dražijo otroci in zmerjajo po poti. Ne morem več v šolo.“

„Povej jim, kakor treba. Kaj se jih bojiš? Človek mora biti neustrašen, če hoče kaj veljati. Ne bodi bojazljiv!“

Mirku se je zdelo, da govori stric prav, in tudi slušal bi ga bil, ko bi se to godilo doma; toda tukaj — med Nemci — se ni upal postaviti. Hodil je sicer še v šolo, a bil je žrtev otroške

razuzdanosti. Začeli so ga sramotiti tudi učenci drugih razredov, slednjič so se ga lotili tudi rokodelski učenci . . . Kar bal se je pokazati glavo v trg. Potikal se je po samotnih kotih, često je stopal željno tudi okolo one hiše, kjer je bil doma njegov dozdevni tovariš — Slovenec. Rad, srčno rad bi bil slišal slovensko besedo. Toda zaman! Nekega dne je prišla na prag pol gosposka ženska in je ozmerjala dečka v nemškem jeziku za lenuha, potepuha in postopača. Ko je opazila šolsko torbico, je zopet ponovila prejšnje besede, kar je Mirko prav malo umel in še manj ubogal . . .

Minili so veseli božični prazniki, ki so bili za Mirka žalostni. Bolele so ga noge, da ni mogel obuti črevljev. Pest orehov, ki jih je dobil z doma, je skrbno hranil. Greh se mu je zdelo, da bi načel malo potičico, ki so jo spekli njegova mati samo zanj. Skrivaj jo je ogledoval, duhal in poleg jokal.

Stric mu je kupil in tudi sam pomagal postaviti jaslice, a največkrat je moral svečice sam prižigati. Mirku se niso zdele niti na pol tako lepe kakor one, ki jih je naredil doma njegov brat Ivan. Ko je stal in gledal goreče svečice pred hlevcem, pastirce v pisanih opravih in blesteče zvezdice na smrekovih vejicah, je nemirno premikal noge . . . Že davno ga je

nekaj bolelo, ko se je obuval, a potožil ni tega nikomur. Vedel je, da bi ga teta ne umela, stric bi pa — najbrže — rekel, da ni nič. Zato je trpel na tihem. Ponoči ni mogel spati od bolečin, podnevi je pa tlačil noge v črevlje, a zaman.

Potica se je posušila docela, in vendar je ni še načel; orehe je pa skrbno shranil v skrinjo, kjer so mu splesnili prej, kot je vedel za to. Jaslice mu niso bile več mari. Na Svečnico jih je razdril stric sam, spravil in godrnjal, da mora biti pomota, ker so mu poslali vabilo, naj se drugi dan zgласi v šoli zastran Mirkovih zamud.

„Kakšnih zamud? Saj pošiljam fanta sleharni dan v šolo!“ je mrmral, ko je prečital vabilo.

„Mirko, ti si nekaj zakrivil. Povej, kaj?“ je povpraševal.

Mirko je molčal v postelji kakor mrtev. Ni se mogel več postaviti na noge: ozeblina so mu razpočile, in teklo mu je iz njih. Strahoma je čakal drugi dan, kdaj se povrne stric iz trga in mu pove resnico, da bo moral slednjič tudi on priznati: odkod zamude?

„Stric bo hud,“ si je mislil. „Morda me še zapodi, natepe, vrže iz postelje! . . .“

Popoldne je slišal zunaj korake in stričeve besede, ki jih pa ni umel. Mirno in zložno pride

stric v sobo. Mirko ni mogel videti njegovega lica in ostrega pogleda: imel je posteljo v kotu za vrati.

„Kod si ostajal?“ je vprašal prisiljeno mehko. Deček je povedal, da je moral tako delati zastran zasramovanja. Namesto da bi v šolo šel, je čakal zunaj na mrazu in snegu, da je minil pouk; potem je tekel domov, da ga drugi niso niti videli — — —

Stricu je bilo vse jasno. Deček se mu je smilil. Ko je povedal vse soprogi, ga je tudi milovala in mu takoj prevezala noge. Dobro so mu dele suhe obveze, a še bolj tetino milovanje.

Tudi stricu je ugajala ta dobrosrčnost in mislil je, da se s tem hitreje bliža svojemu namenu.

„Čakaj, sedaj stopim v šolo brez vabila in povem, zakaj si izostajal.“

Stric je res šel in razložil žalostno resnico, ali Mirku zato ni bilo nič boljše. Ležal je dolga dva meseca.

V tem času se je tudi teta hotela nagleje bližati svojemu namenu; pridno je učila dečka nemškega govora in nemških molitvic. Mirko je vrlo napredoval in počasi okreval.

Ko se je topil sneg, in je pognala vrba ob potoku že bele mačice, je znal vse, kar mu je

povedala teta. Zlezel je pred hišo, pogledal črez dol in breg, in zdelo se mu je, kakor da je dolgo, dolgo spal in sanjal — težke sanje . . . Videl je nov svet, nove ljudi in govoril po malem nov jezik.

„Dečko, ti si prav priden“, mu je rekla nekega dne teta, ko ji je pravil, kaj in kolikrat so jedli doma v Zalogu, koliko jih je in kaj delajo. Mirku je ugajala pohvala, a še bolj to, da je umel teto in se mogel razgovarjati z vsakomur.

Stric in teta sta bila zadovoljna ž njim, ker sta slutila, da sta veliko bližje svojim nameram: stric, da bi ga obdržal pri hiši, teta, da bi ga zapodila domov.

„Mirko, po Veliki noči pojdeš v šolo; upam, da ti bo sedaj lažje. Tudi potepuhom boš znal povedati, kakor se spodobi.“

„Tudi v šoli bom znal več povedati“, je popravil Mirko.

„Le pridno se uči, Mirko! Midva s teto te ne zabiva.“ Te besede je govoril stric nemški in pogledal soprogo pomenljivo. Ona je pogledala njega in dečka, pa se je obrnila v stran in molčala; v srcu si je pa ponavljala: „Samo da me bo umel popolnoma, me zabi na svojem domu. Tujci ne bodo gospodarili na mojem in mojega sina posestvu!“

Stric je nevoljno natlačil pipo in šel pušit pred vrata ter je godrnjal precej glasno: „Kakor sem ti bil že dober v sili, tako ti bom še; veruj mi, Jera.“

„Ti si mi bil dober? Morda takrat, ko sem te vzela — siromaka — pod streho.“

„A denarje siromakove si že prej — brez zamere! Siromaške denarje —“

„Te lahko dobiš, kadar hočeš.“

„Dobro, dobro, Jera; jaz vem dobro, koliko je vsega in vem tudi, da se boš zaradi tega še bridko kesala.“

Mirko je slišal te besede in jih tudi umel, pa veliko rajši bi jih ne bil.

Nekaj dni pozneje je zopet oprtal torbico in šel v šolo. Vse je bilo mirno, kakor da ga razposajenci niso niti opazili; morda so tudi kaj zalegli prejšnji šolski opomini. Popoldne je Mirko hotel nagovoriti onega dozdevnega rojaka, s katerim se je seznanil, ko mu je priveznil nekoč zaušnico. Deček se mu je vidno umeknil, in Mirko je šel žalosten naprej. Za seboj je slušal sramotilne nazivke kakor: „Trotel“ i. t. d. Vedel je, da ga čaka vroč boj naslednji dan, a ni se ga bal. Že v šoli je odgovarjal odločno in neustrašeno; celo nekatere sovražnike je ostro pogledal.

Domov grede se je začelo zopet ono divjaško kričanje kakor po navadi. Toda Mirko se je ustavil in rekel:

„Če sem jaz bindišar ali ne, povprašam danes popoldne v šoli; da ste mi rekli „trotel“ pa pojdem povedat gospodu vodji, kar je že povedal tudi moj stric, a on ni vedel vaših imen.“

Mirko je izgovoril te besede nemški in še precej dobro. Nagajivci so obstali: nekateri so se takoj boječe oddaljili; druge je bilo sram, da so ga zmerjali; marsikateri so se bali sitnosti v šoli; le najhujši nagajivci so mu ugovarjali, med njimi tudi oni rusoglavec. Ta se je zdel Mirku najhujši.

„Ti se pišeš Wiesner! Popoldne te zatožim, čakaj!“ pokadi rusoglavcu in stopa mirno dalje.

„Meni so malo mari tvoje tožbe“, se obregne oni in umolkne.

Odslej je bil na cesti mir, in deček je v šoli pazno poslušal ter začel zlagati črko k črki. Počasi je šlo, seveda počasi.

„Jaz sem se hitreje naučil“, je rekel stric.

„Zato pa tudi še sedaj ne znaš,“ mu je zabrusila teta.

„Seveda nemški, ali slovenski.“

„O tem se ne menimo!“

„Pa je lažje.“

Mirko je pogledal jasno in rekel: „Stric, tudi meni se zdi, da sem videl doma drugačne črke.

„Seveda, drugačne in lažje,“ je pritrdil stric, in Mirko je prikimal; potem sta pa oba pogledala teto, ki ni vedela nič, kaj bi odgovorila.

Približala se je zelena pomlad. Mirko je zopet posedal za kravicami na paši. Časih je stopil tudi med sosednje tovariše, da so se poigrali, a stric ni maral tega.

„Le glej, da se ti ne zgodi kakor lani“, ga je svaril.

„Tega ne bo več, stric; sedaj me že vsi poznajo, in tudi jaz se znam ž njimi drugače pogovarjati kot lani.“

Stric se mu je nasmehnil.

Nekoč najde Mirko med tovariši tudi onega dozdevnega tovariša — Slovenca. Nič se ni posebno silil vanj, ker je vedel, da se ga ogiblje. Ker je pa videl, da so drugi prijazni z Mirkom, da se šaliyo in igrajo ž njim, se ni mogel zdržati: „Ali znaš še slovenski, Fridrih?“

„Ali znaš ti še?“

„Prav malo“, mu je odgovoril prijazno.

„Kje si se naučil?“

„Moj oče znajo.“

Mirko bi bil vprašal rad še kaj, a deček se je umeknil med ostalo družbo. Kmalu se je tudi vrnil.

Drugi tovariši so mu pripovedovali, da zna res njegov oče „bindiš“, a mati ne pusti dečku drugače govoriti kot nemški. Tudi sama ne zna drugega jezika.

Mirko ni umel, zakaj je to; vendar sta se videla z onim dečkom še večkrat.

Končalo je šolsko leto. Mirkovo izpričevalo je kazalo, da je — priden učenec. Učiteljica mu je položila koncem leta roko na glavo in dejala: „Dobro, prav dobro, Fridrih! Ali znaš še slovenski?“

„Še, gospodična; pa tudi nemški sem se navadil nekoliko.“

Dasi je deček to povedal v slovenskem jeziku, se otroci niso več zagrohotali, le spogledali so se; nekaterim ni bilo všeč, da je bil Svetlič tako odlikovan.

Danes se mu je pridružil iz šole grede tudi oni deček, čegar oče je znal slovenski.

„Čakaj, Fridrih!“

„Kaj bi rad, Herman?“

„Moj oče bi te radi spoznali. Kdaj prideš k nam?“

„Kadar bom utegnil.“

Potem sta se prijateljski pogovarjala do ločitve. Celo rusoglavi Wiesner se je Mirku danes špotljivo umeknil.

V.

Ko so pokosili pri stricu otavo in spravili žito, je dobil stric od brata s Kranjskega pismo, da kmalu obiščeta Mirka oče in mati. Srčno rad bi bil deček sam prebral pismo, a ni mogel, dasi je bral nemški že dovolj dobro. Otipaval ga je in obračal na vse strani, a le ni šlo. Potem je prosil strica, da bi vsaj smel on spraviti list.

„To se bo čudil tvoj oče: nemški znaš, slovenski pa ne“, ga je dražil stric.

„Morda se še naučim.“

„Pa ne dotlej, ko prideta oče in mati. Čemu ti bo pismo?“

„Ej, tako bi rad —“

Mirko je povedal tudi teti, kakšno veselje ga čaka. Oči so se mu svetile in lice mu je žarelo; teti se je pa nekaj drugega žarelo v njenih načrtih: „Ali te vzamejo s seboj domov?“ ga je vprašala radovedno. Mirko ni vedel odgovora in je molče pogledal strica, a tudi stric ni rekel ničesar.

Deček je štel dneve in ure, kdaj ugleda ljubljene starše. Vsaj sedemkrat mu je moral stric prebrati pismo.

„Kaj ga nadleguješ! Sam beri, saj znaš!“ je rekla vselej teta.

Tega Mirko sicer ni mogel, a na pamet je že znal večinoma vse, najbolj pa te-le besede: „Do sv. Višarjev prideva z božjo pomočjo peš; potem se bova peljala z železnico do Mirka . . .“

Neko popoldne potem je veselo žvižgal v trg; teta ga je bila poslala po soli. Vsaka cve-tica, vsako drevo, vsak grm mu je bil drag pri-jatelj. Danes bi se sprijaznil tudi s samim — rusoglavim Wiesnerjem, ko bi ga srečal. Kaj mu hoče sovraštvo! Saj je rekel stric, da pri-deta jutri popoldne oče in mati. Jutri, jutri! — O, da ni že danes ta neusmiljeni — jutri!

Ko je stopal po široki ulici, so mu zado-neli na uho glasovi slovenske pesmi:

Kdor ima srcé, zna za dom, solzé,
Za slovenske domovine raj . . .

Deček je hitel bliže in obstal pred vrati gostilnice kakor okamenel. To so bili domači glasovi! Tako ne znajo Nemci!

Mirko ni videl slovenskega rojaka in ni slišal slovenske pesmi, kar je pri stricu. Petje se mu je zdelo prijetna godba . . .

Takoj je sklenil: Morajo biti slovenski ljudje; morda ugledam koga. — Rad bi bil vstopil, toda v gostilnico — po kaj? In pa teta? Ali ne bo huda, če se ne vrne o pravem času s soljo.

Glasno govorjenje — čisti slovenski glasovi — so ga vendar pridržali. Stopil je celo na vrata.

„Z Bogom, družba! Dobro srečo!“ se je nekdo poslavljal, in Mirku je šel ta glas po vseh žilah, tako mu je bil znan.

„Srečno, prijatelji!“ je zopet pozdravljajl drugi glas.

„Ne, ne! Še enkrat morata piti. Od Trbiža smo se vozili skupaj, in Vašega brata Janeza dobro poznamo. Njemu smo že delali. Dobro zdravje!“

Mirko se je že hotel umekniti, ker je slutil, da jih sedaj nekaj odhaja, in pivci pa ne vidijo otrok radi blizu. Morda bi ga kdo celo zapodil. Toda v sobi je zadonela pesem:

„Kol'kor kapljic, tol'ko let
Bog nam daj na svet' živet'“.

Iz sobe ni bilo še nikogar, in deček je poslušal do konca. Preden se je pesem plegla, je zagledal na pragu pivske sobe — očeta in mater. Oče je ostal na mestu ter na pol resno, na pol veselo nakremžil obraz: „Mama, poznaš li onega dečka tam?“

„Oh, moj Mirko!“

Rdečih lic in skoro brez sape se je deček slednjič vendar rešil iz materinega naročja.

„Ali si čakal nas? Kako si vedel, da pridemo? Kako si zrastel! Pa bled si, bled! Ali si lačen?“ — Cela reka različnih vprašanj . . . Mirko ni utegnil niti poslušati, zakaj v tem času je stopil bliže oče in ga vprašal, kaj dela stric.

„Nisem še videla tako čudnih moških“, je govorila na pol glasno mati. „Obiskat ga je prišel, pa ga izprašuje po drugih.“

„Ne bodi čudna! Če ni strica doma, se s teto ne moremo niti pogovoriti.“

„Oče, saj znam tudi jaz nekoliko nemški, in stric je tudi doma.“

„Ali si se težko učil nemščine, Mirko?“ je skrbela mati, ko se je spomnila vseh težav, katere so dečku obetali doma.

„Še sedaj se učim!“ je potrdil deček in umolknil. Ni se mu namreč zdelo spodobno vpričo tujih ljudi praviti — svojih slabosti.

„Kaj pa ti, Mirko?“ ga je nagovoril nekdo izmed pivcev. Deček se je ozrl in spoznal med preprostimi drvarji na pol gosposki oblečenega — Hermanovega očeta.

„Tukaj sta moj oče in mati, gospod mojster.“

„No, me veseli; jaz sem pa tukajšnji sedlar in posestnik, Miha Veter.“

„Ali poznate našega Mirka?“

„Ker je priden učenec; moj Herman ga jako hvali.“

„Hodi li tudi Vaš v šolo?“ je vprašala mati.

„Skupaj sta, skupaj. Videl bi rad, ko bi se tudi moj naučil slovenskega jezika, pa —“

Svetlič je bil že na pragu, mati bi bila rada še nekaj vprašala, a deček je silil. Pozdravili so mojstra in odšli: mojster k pivcem, oni k stricu.

Mirko je pripovedoval medpotoma, kaj mu je stric že kupil in pristavil: „Rekli so, če bom priden, bo še vse moje, a teta menda mislijo drugače; dostikrat je zaradi tega prepirl.“

„Seveda, ona zagovarja svojega sina; katera mati bi ga pa ne?“ je uganila Svetlička.

„Onega misli odplačati; tako je bilo v pismu.“

„In vendar ne verjamem, da bo iz te moke kaj kruha.“

„Stric ima denarja“, je silil oče.

„Ona je pa gospodinja“, je zastavila Svetlička.

Bili so že nekaj minut iz trga, ko se je spomnil Mirko, da je zabil sol.

„Stopi, Mirko, le brzo, da ne bo teta huda!“

Deček se je podvizal nazaj v trg, oče in mati sta sedla v bližnjo senco. Svetlički je tudi ugajala okolica, zlasti pogled proti severu na ponosne snežnike.

„Povsod so lepši kraji kot pri nas — na Krasu!“ je zdihnila Svetlička.

„Pa vendar bi se dolgočasila, ko bi se preselila sem.“

Žena je že odprla usta, da bi Svetliču pojasnila, kako napačno misli, ko je prišel za njima sedlarski mojster, ki sta ga spoznala v gostilnici.

„Zdravi, Slovenci!“ ju je ogovoril tujec. — Spoznala sta ga.

„Kam pa Vi, gospod mojster?“

Mož ni odgovoril naravnost, marveč je začel pripovedovati kar na vso sapo: „Slišal sem v trgu slovensko petje, kakoršnega nisem že dolgo let. Nič me ni zadržalo doma. Stopil sem v gostilnico in poslušal. Domači glasovi me še sedaj pomaknejo z duhom v lepa mladostna leta, v lepe domače kraje, kjer sem preživel najsrečnejše čase. Tudi jaz sem s Kranjskega.“

Mož se je oddahnil, in Svetlička je hotela nadaljevati tožbe o pustem Krasu, sedlar jo je prehitel: „Življenje me je zaneslo med Nemce, kjer sem se oženil in si ustanovil delavnico. Verjemita, da sem se že skoro popolnoma ponemčil. Moja žena je Nemka. Ali jaz hočem, da zna moj Herman tudi jezik svojega očeta.“

„Tako je prav, tako!“ sta mu pritrdila Svetličeva.

„Jaz govorim tako rad, pa nimam s kom. Glejta, drvarji so odšli, in namesto da bi krenil domov, me je nekaj gnalo za vama, da se pogovorimo po domače. Star sem že in vem, da je domači jezik vedno najslajši. Če ne bosta huda, vaju spremim do sorodnikov. Tu je že Mirko!“ Šli so.

Mati je hotela vedeti, če je res tetin sin tako hudoben, in če je ona zadovoljna, da ne prevzame gospodarstva.

„Tako bo, tako, kolikor jo jaz poznam“, je hitel njen mož, ki je poznal teto le površno. „Njen sin je potepuh in malopridnež, da mu ni para.“

Na pol potolažena je prišla mati na Mirkov novi dom.

Mojster sedlar se je poslovil in se vrnil ter jima naročil, da se naj oglasita s stricem pri njem, ko se bosta vračala.

„Če bo le mogoče“, je rekel Svetlič in segel možu v roko.

Ko je odšel, se je obrnil k Svetlički in rekel, da je lahko slišal tudi Mirko: „Vidiš, kako težko se pozabi domovina!“ Mati je molčala in gledala Mirka.

Sonce se je nagnilo že močno na večer, prijetna senca se je raztezala po dolini. Delavci na polju so spravljali žito, stric je pa sam uganjal

krave v hlev in se čudil, da je prišel brat že danes in ne jutri, kakor je bilo pisano.

„Veš, stvar je taka in taka!“ mu je razložil Andrej Svetlič. „Naši materi se je s sv. Višarij tako mudilo, da bi bil duhovnik moral celo sv. mašo okrajšati, če bi se dalo, da bi le prej dospeli k Mirku. Vidiš, take so matere. — V Trbižu sva se sešla z družbo drvarjev, ki je bila namenjena v te kraje. Mati je hitela, in pridružila sva se jim brez spanja in skoro brez večerje, pa smo drdrali z železnico brez posebnega čakanja naravnost do tukaj. Nji, veš, materi, se je mudilo, to ti povem, že od doma se ji je mudilo.“

Teta jih je sprejela prijazno, česar ni pričakoval Svetlič, še manj pa stric. Prav rada bi se bila tudi kaj pomenila z daljnjo sorodnico, pa je moral za očeta in mater posredovati Mirko.

Po večerji so sedeli skupaj še pozno v noč. Stric je hvalil dečka, kar se je dalo; Mirko je pa pripovedoval materi, kar mu je pravila teta: o bogastvu. Deček je vedel, da ni vse tako, a slušal je vendar. Tudi o sinu je pravil in ga hvalil, kakor je hotela teta.

Že pozno je bilo, ko je Mirkova mati opomnila, da bo treba iti spat.

„Fridrih“, je pozvala teta dečka, „sedaj pa pojdi molit! Ali si zabil?“

Mirko je pokleknil poleg postelje, sklenil roke, pogledal na steni pred seboj podobo sv. Janeza z janjčkom in začel nemško večerno molitev . . . Težko mu je bilo, in komaj je zdrževal solze. V tem trenutku ni ničesar bolj želel, kakor da bi tudi njegova mati tako ukazali kot Hermanova: Ne v drugem, v tistem jeziku moli, kakor sem te jaz učila!

Toda njegova mati je molčala, da je končal; zdelo se ji je imenitno, da je sin molil nemški. Že se je prekrižal in hotel vstati, ko ga je opozorila: „Mirko, one molitvice, ki sem te jih učila doma, si pa menda že zabil!“

„Ne, mama, nisem jih. — Kako bi jih zabil?“

Deček je zopet sklenil roke in lepo molil: „O, moj desni angelj varuh, ki si me lepo varoval danes — ta božji dan, varuj me tudi nocoj — to sveto božjo noč vse nesreče in nevarnosti, ki bi mi škodovala na duši . . .“ Glas se mu je začel tresti in pešati. Nehal je ihtoč — jok mu je zaprl grlo — —

A mati je mislila, da je zabil molitvice! Saj jih je ponavljal v stiskah in nadlogah, kadar koli se je kakšne spominjal. Da, prav ta spomin, da je nekoč tako-le molil doma poleg očeta in matere med bratci in sesticami v domači hiši — — sedaj pa, kolika razlika! — zopet poleg matere, a v tuji oblasti! Ni utegnil sicer ugibati,

če so mu vzele besedo solze veselja ali solze žalosti, kar ustavil se je in ihtel.

„Le pokrižaj se, Mirko!“ mu je velela mati in tudi sama obrisala solzo.

„Dobro se je navadil“, je potrdil Andrej Svetlič, ki je danes prvič slišal nemško molitev. Pogledal je ženo, oba potem teto, in Mirko je moral posredovati, da je izrazil teti srčno zahvalo svojih staršev.

„Ali ga vzamete s seboj domov?“ je vprašala teta nestrpno. Mirko se je nasmehnil, uprl pogled na strica in — umolknil. Stričevo ostro oko je teti ugnalo radovednost. Pogovor je zastal.

Šli so počivat.

Drugo jutro sta se začela Svetličeva odpravljati domov. Mati bi bila rada pogledala še marsikod po hiši, pa se ni mogla umeti s teto; Svetlič je pa pogledal nekoliko okolo hiše, opazoval čebele, presodil, koliko bi utegnilo bratu letos prinesiti dobička sadje, presodil ajdo in se nikakor ni mogel ločiti od prijaznega kraja. Mirko se je držal kislo. Stric je spoznal njegovo žalost in da bi pokazal staršem, kako ga ima rad, je rekel gospodinji: „Kaj deš, mati, ko bi šla midva z Mirkom nekoliko spremit njegove starše“.

Teta se je držala ježno menda še od prejšnjega večera, a to vprašanje ji je kar sapo zaprlo. Dejala je ježno: „Spremit? Do kod?“

„I, nekaj dlje kot do postaje; mislim — do Trbiža. Saj si zaobljubljena na sv. Višarje. Ali veš, kolikokrat si bila že tam za sina, pa še ni pomagal.“

Ker jo je stric tako zbadljivo spomnil zaobljube, se je nevoljno namrdnila, odreči pa vendar ni mogla.

Popoldanski vlak jih je odpeljal.

VI.

Dospeli so v Trbiž.

Teta se je v ruvanju različnih potnikov na postaji nekoliko oddaljila od družbe in za rokav potegnila s seboj Mirka. Deček se je nadejal, da mu hoče teta izbrati pri kričečih in ponujajočih prodajavcih slaščic in suhega oslajenega sadja. Res! Ko sta bila iz gnječe, mu je pokazala bankovec za deset goldinarjev.

„Poznaš li to?“

„Poznam, teta.“

„Glej, ta denar bo tvoj; zanj lahko kupiš vse one-le slaščice, Mirko — samo čuj me, Mirko, čuj“ — mu je šepetala za uho, „ako uideš s starši domov in se nikoli več ne vrneš k stricu.“

Fant je gledal debelo in molčal. Mikal ga je desetak, a še bolj ga je mikalo iti domov — tudi brez desetaka. Teta je čakala nestrpno in

se boječe ozirala po ljudeh, kdaj zagleda znane obraze, ki ji razdero najlepše nade. Ves trud, ki ga je imela z dečkom, ko ga je zdravila, učila govoriti in moliti, ves ta trud — tako je sodila — se ji lahko sedaj bogato povrne v prid njenemu sinu.

„Zakaj, teta?“ se je izvilo dečku slednjič iz grla.

„Ne vprašaj! Tu imaš — ná! Pobegni k staršem, ko se bomo ločili. Jaz povem stricu, da so me prosili tvoja mati, naj te pustim skrivaj. Ali pojdeš, Mirko, kaj ne da?“

„Moram vprašati strica!“

„Kako? Ali ti je stric več kot starši, ki te hočejo domov, a na skrivnem, da bi se ne zamerili stricu?“

Dečku se je zdelo čudno, da bi bila njegova mati res to govorili teti. Kako, ko ne zna? Tudi ni mogel dognati, zakaj bi mati tega ne povedali očetu ali stricu — ali njemu.

Kar samo mu je sililo na jezik, da menda teta laže. V zadregi, premišljevanju in ugibanju je stal negotov pred teto in povešal oči . . .

„Kam sta pa šla? E, Mirko, ali ti je teta kupila slaščic?“ ga je hipoma vprašal stric.

„Ne!“

„Zakaj pa ne?“

„Nimajo drobiža“ je že hotel reči deček, a tetin pogled ga je oplašil. Mirko je molčal kakor zid.

„Pojdi z menoj, da se ne izgubiš! Jaz ti kupim slaščic.“

Res je deček izbral pri najbližjem ponujavcu nekaj suhih smokev; stric je plačal, in oba sta naglo krenila za teto, ki je skokoma bila pri Svetlički.

Ljudje so se polagoma razšli. Ker so Mirkovi starši čakali drugega vlaka, so stopili vsi skupaj v bližnjo gostilnico, da se pokrepčajo za daljnji pot.

Bilo je tam mnogo nadležnih muh. Teti so se kar tri h krati pripodile okolo glave, mimo nosa, pa naravnost v — kozarec.

„Ti malik, ti! Še to me jezi“, je rekla in se ozrla po ostali družbi, potem po umazanih stenah, neosnaženih oknih, pa zopet po onih treh nesrečnih muhah, ki so na pol pijane kobacale na podu.

„Fej te bodi! — Johan, tukaj ni zame; le poglej, kako je vse nesnažno!“

„Potrpi!“ jo je tolašil mož; „za štiriindvajset ur bova doma“.

„Tudi midva!“ se je oglasil Svetlič; „morda še prej.“

„Jaz ne ostanem tukaj“, je silila teta in po strani pogledovala Mirka, ki se je tiščal k materi kakor jagnje k ovci. Bal se je menda ločitve.

„Glej no, Johan“, je rekla teta, „kako rad bi šel Mirko domov!“

„O, ne! Samo Vi ste rekli“ — se je odrezal deček.

„Kako? Kaj? — Torej zato nista kupila slaščic?“

Teta je slutila, da bi utegnil stric kaj slišati o desetaku. Res, da je bilo v gnječi, a prav v gnječi ne veš, s kom prideš v dotiko. Zato je pomašila: „Vprašala sem ga samo, če bi šel rad“. In zopet je osoren pogled naznanil dečku, da je za sedaj tetina laž resnica in da mora biti tako.

„Ali bi res šel rad?“ je prašal stric mehko.

Mirko je molčal tudi sedaj. Teti je to uga-jalo na dve strani: vedela je, da bi deček res šel rad in pa da je stric popolnoma prepričan, da ga ni nič drugega vprašala; Svetlič je pa vsem pomagal iz zadrege: „Sedaj ne, Mirko; ko boš večji, pa prideš pogledat, kje si prvič nosil hlače“. Tako je moralo biti.

Deček je z rosnimi očmi pogledal strica, a stric je pritrdil očetu, mati je molčala in mu gladila lase s čela.

Teta je videla in spoznala ta neprijetni položaj. Veselo je poklicala gostilničarja in sama poravnala račun.

„Pa že tako hitro?“ je vprašal stric; domača sta jo samo zvedavo gledala, kam se ji tako mudi.

„Ne morem biti več v tej nesnagi!“ je rekla in nevoljno nakremžila obraz; potem je pa s prejšnjim radostnim obrazom segla sorodnikoma v roke in ročno hitela prva iz gostilnice. Sama s seboj je nekaj govorila, česar pa ni umel niti stric.

Za njo so se dvignili ostali: najprej stric, za njim Mirko in potem oče in mati. Svetlič je rekel ženi: „Kako prijazna je danes teta! Glej no, vse je plačala!“

„Res! Ko bi bila zmerom taka, bi imel naš Mirko tukaj — mater, a tako, vedi, Andrej, jaz se bojim za fanta. Moje srce neče . . .“

„Pojdi no! Ti si vedno taka! Od doma si ga pa silila! Sploh je pa deček že prebil najhujše, da se je privadil kraju in jeziku.“

V tem je nagloma pristopil brat in dejal: „Z Bogom, brat! — Mica, z Bogom! Srečno! — Zdrava ostanita! Za dečka ni treba skrbeti, skrbim jaz. Z Bogom! — Moji ženi se tako mudi! Moram za njo, da je še ne izgubim. —

Bog pomagaj! — Nisem bil nikoli na sv. Višarjih.
— Zdrava!“

Zadnje besede je govoril, oddaljen že nekaj korakov, potem je pa odhitel. Teta je bila že daleč. Ko je bil stric za streljaj stran, je zaklical: „Mirko, hiti!“

Deček je tiščal obraz na materine prsi.

„Morda zadnjikrat, otrok moj, sinček moj, Bog te blagoslovi! Marija in angelj varuh te vodita!“ Svetlička ga je blagoslovila kakor doma sto in stokrat, ko je odhajal spat.

Deček je ihtel milo in stekel za stricem, a solze so mu kapale na tla v cestni prah . . .

„Pusti ga no! Saj je že prevelik za take reči. Mislim, da bi se sedaj več ne skril k sosedovim pod jasli“.

Tako je govoril Svetlič, da bi utešil ženo, ki je s solznimi očmi zrla za dečkom; potem je pa tudi on pogledal nekam v stran, tja v hribe, kjer je zaradi bližajoče se jeseni kazalo hojevje odločno temno barvo: tudi njemu se je nekaj mehčalo okolo srca . . .

„Vidiš, pa tako si tiščala, naj ga dam od hiše.“

„Res je bil premlad; a saj veš, da jih je dosti, in doma je premalo kruha. Sedaj vidim, da je bilo prezgodaj, toda stric —“

„Stric ga ima rad, in nas vse ima rad. Ali si videla?“

„Vse!“

V takih pogovorih sta prispela nazaj na kolodvor.

Mirko je ubral pot za stricem, se je spustil v tek, zavil za ogel kakor stric, pa zopet v stransko ulico, slednjič je glasno klicaje ostal sam . . .

Ostal je sam v tujem mestu, kjer ni vedel, kod se gre noter, kod ven.

Kako se je to zgodilo?

Teta je nalašč hitela prva iz gostilnice, ker je vedela, da se bo stric podvizal za njo; deček se bo pa najdlje in najtežje poslavljal s starši — slednjič zaostane. Kam se vrne potem, ako ne k materi na kolodvor?

Ni se motila.

Stric jo je komaj dohitel. Nekoliko časa je zares tekel, da so se ljudje zgledovali. Sopeč je vprašal: „Ali se ti tako mudi? Fanta sva pustila.“

„Ne gre li za teboj?“

„Ne! Ostal je pri starših!“

„Torej že pride za nama.“

„Ni tako! Deček se lahko izgubi: otrok je otrok.“

„Pa ga pojdiva iskat“, je rekla Jera boječe in skoro ljubeznivo. Krenila je v drugo stran in stric molče za njo.

Šla sta nazaj po vseh tistih ulicah kakor prej; le časih je teta zavila na stranski pot, češ: morda je zašel tu sem. Poznala je pa dobro samo take stranske kote, kjer je vedela, da dečka ne najde.

„Samo če veš, da je šel za teboj?“

„Saj sem ga videl.“

„Pa se te ni držal?“

„Še jaz sem te komaj dohajal.“

„Ko je videl, da te ni več, se je vrnil k staršem.“

„Ali pa blodi za nama.“

„Kako?“ — je prašala precej neodločno, a pogledala ga ni.

Stricu se je zdela vsa stvar čudna. Stopal je za teto semintja, na levo in desno, kakor da ga vodi za seboj na vrvi.

Prišla sta v samotno ulico, od koder ni bilo mogoče naprej. Stric je začel spoznavati zvijačo in je godrnjal zaradi tolikega brezpotrebnege pota, a Mirko ga je vendar skrbel.

„Jera, kolikokrat si bila na sv. Višarjih?“

„Kaj vem!“

„Jaz pa vem, da po tem poti še nikoli.“

„Ta fant me je vso zmotil.“

„Pa to vendar lahko vidiš, da tod ni mogel naprej.“

„Pa res!“ je pritrdila teta, stric je pa ježno gledal okolo sebe: prišla sta na konec slepe ulice v smradljiv, nesnažen kot.

„Jera, naprej, naprej!“

„Zašla sva.“

„To sem ti pravil že prej. Hiti, hiti, Jera, dalje!“

Rdeča in nevoljno sopihajoča se je obrnila in hotela nazaj po prejšnjem poti; ali stric je spoznal, da ga je nalašč zapeljala le-sem: „Ne! Sedaj pojdeš za menoj; jaz bom kazal pot na sv. Višarje, najsi tudi danes prvič. Bolje bom vedel kot ti“.

Teta je molčala.

Zavila sta nekolikokrati semintja — saj Trbiž ni tako velik — pa sta bila na kolodvoru. Vlak je odpihal pred njima, in teta je zdihnila, kakor da je odložila težko breme: „Saj sem vedela, da fant želi domov; Mirko je bil premlad za nas.“

„Morda veš“, je dvomljivo pritrdil stric, „bom vprašal tukaj notri“. Rekši je stopil v ono gostilnico, kjer so bili še vsi skupaj.

V nekaj trenutkih se je vrnil in pogledal teto neljubeznivo: „Zdaj le za menoj, pa prav počasi; Mirko je v mestu! — Prav si govorila:

če ni šel za nama, je potegnil za starši; sedaj morava pa midva za njim. Kam?“ — — Grdo je pogledal stric in premeril soprogo od glave do petá. „Čakaj, jaz ti pokažem Mirka — pa tudi kaj drugega. E, e, zviti si jo hotela, a jaz ti jo zvijem zares. Jerica, le za menoj. Če ne najdeva dečka pred nočjo, boj se —“

Stric je kakor brez uma stikal semintja, teta je godrnjaje hodila za njim, a predobro ga je poznala, da bi si upala kaj reči.

Iskala sta ga dobro uro in prišla že blizu pota, ki vodi navzgor po gori k Mariji pomočnici na sv. Višarje. Stric je premišljal: „Tu gori se deček gotovo ni sam upal; ostal je v mestu, a kje?“ Jeza ga je trla, da bi takoj začel z Jero račun o slabem delu.

„Ti, Jera! Veš, ti! —“ je začel. V tem hipu je začul iz daljave pesem:

Marija, k Tebi vboge reve —
Mi zapuščeni vpijemo;
Objokani otroci Eve
V dolini solz zdihujemo.

Janez Svetlič je premenil glas, in teta se je oddahnila, ko je rekel: „Slovenska procesija! Slišiš! Tukaj je deček in nikjer drugje“.

Jera je nekaj mrmrala sama s seboj, a vse mrmranje ni zaleglo toliko, da bi se bil stric samo ozrl nanjo.

Šla je za njim procesiji naproti in se ji je pridružila.

Iskala sta dečka med množico — a zaman. Mirko je v tem času mnogo izkusil.

Sprva se mu je čudno zdelo, kam se teti in stricu tako strašno mudi; pozneje je klical strica nekoliko časa, a slednjič je ostal sam s klici brez odmeva in odgovora med visokimi hišami na široki ulici. Niso ga mikale prodajalnice s tako lepimi igračami, z obleko, z raznim drugim blagom in slaščicami; tudi ga niso plašile ogromne hiše z umetnimi vrati, visokimi okni in neznanimi prebivavci; skrbelo ga je le: kam in zakaj sta izginila stric in teta tako naglo. Ko bi le vedel, kod za njima? —

Začel se je jokati na ves glas, klicati na pomoč, zvati očeta in mater, naj prideta ponj . . . Nič ni pomagalo!

„Mama, mama!“ je zdihoval dečko in se oziral proti kolodvoru, ki ga sicer ni več videl izmed hiš, a slišal je žvižganje vlaka in vedel, da se po tem znamenju začne pomikati proti domu tudi voz z njegovim očetom in z njegovo materjo. Vedel je, da se vračata v dobri zavesti, kako izvrstno se mu godi . . .

Rad bi bil v tem hipu potegnil za njima!

„Sedaj pa srčno rad“, je ponavljal in si brisal solzne oči. Imel je v žepu nekaj desetec,

med temi celo dve materini, ki mu jih je podarila skrivaj pred odhodom. Skrbno se je potipal za žep, če je denar še na mestu; treba je bilo misliti na večer in na prihodnost . . . Stric mu je kupil le malo suhih smokev, a kje so že? . . .

Ko je dosegel žepno dno, je dotipal — popir. Privlekel ga je na svetlo in se prestrašil — bil je desetak.

Kako? Kdaj? Kdo? . . . Sto vprašanj se mu je h krati drvilo po glavici.

„Fant! Bogat si!“ mu je nekaj šepetalo. „Lahko se pelješ za starši. — Lahko prideš za njimi v Ljubljano . . . tudi domov.“ Mirko je gledal desetak, ga skrbno obračal v rokah in zopet potisnil na dno desnega žepa v hlače. Strmel je predse in — videl v duhu starše, brate in sestre, videl domače kraje . . . a nekaj ga je plašilo: da ni še bogat Korošec kakor stric Janez . . . To je odločilo.

Stopil je nekoliko korakov naprej, tam se je obrnil do najbližje branjevke, katero je vprašal najprej slovenski; ker je pa v nemško nošo oblečenega dečka čudno gledala, je vprašal potem nemški: „Kod pelje pot na sv. Višarje?“

„Tam-le preko gore!“ mu je povedala postarna ženica v nemškem narečju ter pokazala daleč črez hribe in doline; slednjič ga tudi ni zabila vprašati, če kupi jabolk in grozdja.

Deček je odkimal in šel proti omenjeni strani.

Strahoma je pogledoval oddaljeno gorovje in čudoma dolgo vrsto beračev, ki so sedeli, sloneli in stali ob poti.

„Marija pomočnica s sv. Višarij vam izprosi vse milosti!“ je klical berač brez roke.

Nekaj korakov dalje slepec: „O, kaj marate vi, prijatelji božji, ki vidite zlato sonce! Usmilite se me!“

Redki potniki so mu metali novčiče v klobuk.

Bili so pa še drugi: s popačenim obrazom, s pohabljenimi rokami, z lesenimi nogami, a vsi s hreščečim in grozno kričečim glasom. Vsakdo je znal vpiti tako, da se mu je glas dovolj razločeval izmed drugih.

Na vzvišenem mestu je ugledal dva skupaj: jeden je sedel na obcestnem kamenu, drugi pa na tleh — prav po turško.

„Usmilite se ubogega siromaka, preljubi ljudje, ki greste k Materi milosti na gore“. Tako je prosil oni na kamenu, tožno zavijal z glasom in kazal nesrečnika na tleh: „Usmilite se in pogledjte; ali je kdo večji siromak na svetu?“ Možiček na tleh je samo nekaj kazal z rokami, kimal z glavo, kakor da se zahvaljuje in je neprenehoma migal z vsemi udi. Videl ni, in kakor je kazalo, tudi slišal ni.

Ta se je Mirku najbolj smilil.

Bilo je med berači tačas neko živahno gibanje: od mesta sem se je širila vesela novica, da se bliža slovenska procesija, namenjena na sv. Višarje. — Deček je opazil, da so se berači prav skrbno pripravljali za dostojni sprejem; zakaj ljudje, ki se trudijo v potu svojega obraza za krajcar ter ponujajo na goro odhajajočim potnikom krepila za daljnji pot, so tudi beračem oddali marsikak požirek žganja, ruma, steklenico vina, piva, jeruša — nekaterim tudi vode. Segali so pridno in slastno po pečenki, klobasah, slanini in salamah — očitno se boječi oslabeledosti.

Deček je opazil berače, ki so bili navidezno popolnoma zdravi ter se pripravljali za sprejem slovenskih romarjev kakor na dobro kupčijo; ti so še najslastneje segali po telesnih krepilih; večinoma so tudi znali — za svoje opravilo — po dva jezika: slovenski in nemški.

Popoldanska senca je že legala po dolini, pot se je spenjal navkreber, procesije še ni bilo. Deček je mislil, da sta stric in teta že spredaj, pa jo je ubiral naprej po strmih stezah popolnoma sam. Srečal je nekatere potnike, ki so govorili slovenski in jih vprašal — če so videli strica in teto. Vsi so zmajevali z glavami. Srečal je pa tudi druge, ki so se veleli peljati z gore — na saneh; v tem času — v toplem

velikem srpanu — se je zdelo to Mirku naravnost neumno; kmalu je mislil drugače. Bolele so ga noge, da je začel počivati in posedati. Vedno nadležnejši mu je bil pot, in kamenja je bilo na vsako stopinjo preveč. Sedaj bi se mu zdelo pametno in koristno, ko bi njega kdo vlekel na saneh — navzgor.

Z vrvico je zvezal črevlje, jih vrgel preko rame in skusil bos nadaljevati božji pot. Hodil pa je silno nerodno; kar je zapustil rodno hišo namreč ni hodil več bos, in tod po skalnatih stezah ni bila to posebna zabava.

Prehobil je bil že nad jedno uro, a se je tako upehal, da ni mogel več dalje. Rdeč, potan, zasopel in zbegan je gledal, kje bi bilo primerno počivališče. Z nogami je nekočkrat brenil tako nespretno v strleče kamenje, da je krvava sled dolgo časa spremljala njegove stopinje. Vrh vsega je bil truden in jako žejen. Sedel je pod bližnje drevo, pokril krvaveče noge z nogavicami — da bi ga ne nadlegovale muhe, je položil črevlje pod glavo in se pretegnil po zemlji.

„Nekoliko časa me bodo počakali; saj pojdem takoj naprej“, je govoril sam s seboj in brisal z dlanjo potno čelo.

Potem je strmel v jasno nebo nad seboj in opazoval bele megle, ki so tiščale na jug,

kamor sta se odpeljala oče in mati. Z meglami je tudi splaval njegov duh daleč, daleč — v znane kraje. Ni spal, a zdelo se mu je, da biva doma — ob domačem ognjišču. Večerja veselo vre v loncu, mati njegova popravljajo ogenj, ki mu dobrodejno ogreva noge; tam v ozadju je pa tuja ženska — koroška teta — ki ga prijazno vabi v tuje kraje. Slišal je tudi ropot železnice, hotel za teto, kateri se je mudilo na kolodvor, a v tem je prišla domov sestra s škaфом sveže vode na glavi . . .

„Daj mi, Micika, da pijem!“ je zdihnil in stegnil obe roki . . .

V tem hipu ga je nekdo prijel za roko. „O jej, teta! Ne maram z Vami. Pustite —“ Zbudil se je in začudeno gledal strica, stric pa njega.

Tam po stezi mimo njega je šla procesija: vriščeči ženski glasovi so tu in tam začenjali Marijine pesmi in jih končevali — brez sape; drugi so molili polglasno mrmraje za postarno romarico rožni venec in čudom pogledovali budečega se dečka, ki je klical: „Kje sem? Mama! Stric? Vode, Milka!“

Te in še druge besede je vpil Mirko prav nespodobno, ko je šla procesija mimo njega. Nekateré ženske, ki so ga umele, so se približale in izvlekile iz žepov steklenice s pol gorkim in

sparjenim vinom, z mlačno vodo in limonado ter so mu jo ponudile; nekatere so mu ponudile tudi kruha, a ničesar se ni branil.

„Kako, da si že tukaj? je vprašal stric.

„Počival sem.“

„Kdaj si šel iz Trbiža?“

„Ne vem; ali ste šli Vi prej?“

„Prihajamo s procesijo; ali slišiš?“

„Pa teta?“

„Tam-le je!“

Mirko je stegnil desno nogo daleč od sebe po tleh, kjer je še sedel, segel v žep in govoril:

„Morda sem izgubil — desetak!“

Stric je gledal debelo: „Kje si dobil denar?“

„Dali so mi ga — teta, mama pa — desetico“, Mirko je dal desetak stricu.

„O, ti-i-i!“ je zakričal stric veliko huje kot bi se spodobilo ob procesiji. Tudi je požugal s pestjo tolpi žensk, kjer je slutil, da je teta; a ta je bila na drugi strani, pa se je vendar boječe umaknila in se pomešala med množico.

„Zakaj ti je dala desetak?“ je vprašal stric in pogledal dečka jako osorno.

Mirko se je prestrašil in dejal: „Rekli so, naj grem z materjo domov“. — — —

Stric je molčal nekaj časa in iskal z očmi teto, ki je bila že daleč naprej s procesijo. Zdelo

se ji je — dasi ni umela slovenski — da stričev pogovor z dečkom ne pomeni zanjo nič dobrega.

„Zadosti vem . . .“ Stric je škripal z zobmi, da je bilo še druge groza — — Ostala sta z Mirkom sama.

„Saj ne moreš več hoditi.“

„Morda bom.“

„Poskusiva! —“ Deček se je dvignil nerodno in zdihovaje obul črevlje. Opotekaje je začel meriti prve korake po stezi, a polagoma se je omajal in molče stopal za stricem.

Procesi je res da nista došla; pa saj bi bil stric prav malo molil, ker je godrnjal sam s seboj in rentočil na teto ves pot. Prej kot sta bila na vrhu, je Mirko zopet opeshal: ožulila sta ga oba črevlja, in nogi sta mu krvaveli na prstih, koder se je pobil. Stric ga je pogledal, a ne osorno — mehko in milo ter se naslonil na bližnji parobek: „Tukaj gori pojdi! —“ Rekši mu je s palcem desne roke pokazal svojo levo ramo. In deček, ki je že izza mladih nog umel, kaj pomenja tako vabilo, se je skobacal stricu na hrbet in pomikal se je — kakor pravimo — „gucihuci“ — na vrh. Mirku se je zdelo na širokem stričevem hrbtu, da jezdi kakor sv. Trije kralji — na kamelah.

Zaradi te zamude tudi nista mogla videti, kako lepo so domači duhovniki in romarji s sv. Višarij sprejeli slovensko procesijo.

Teto sta dobila v cerkvi, od koder so se skupno vrnili v gostilnico na prenočišče.

Romarji iz nemških krajev tudi prihajajo radi častit nebes kraljico, ki si je izvolila to višavo v pribežališče grešnikov, a Mirkova teta je morala na tihem priznati, da tako vznemirjenega božjega pota še ni doživela, dasi je bila že mnogokrat na sv. Višarjih.

Cerkev se je zdela Mirku znotraj in zunaj precej drugačna kot na podobicah. Zvečer je komaj čakal, da je šel spat. Spal je izvrstno, čeprav na trdi postelji: ni slišal vsaj prepira med teto in stricem.

Zato pa tudi ni naslednje jutro nobeden izmed njih opravil sv. izpovedi. Mirko je šel ž njima k sv. maši, potem pa kmalu proti domu: stric in Mirko po saneh, a teta — koder je hotela. Dečku se je zdelo, da na saneh nekoliko trese po kamenitem poti, in mož, ki jih je vozil, se je Mirku smilil; toda ko je skusil stopiti na noge, so se mu noge še bolj smilile.

Dospeli so pod goro. Deček je molče segel po materino desetico ter jo dal vozniku, ki je zadel na ramo sani ter krenil zopet na goro.

Mirko je krevljal molče za stricem proti Trbižu.

Srečno sta prišla skozi vrsto beračev: stric je vrgel kakim desetim po krajcar; Mirko bi bil pa tudi razmetal drobiža za cel goldinar — ko bi ga imel. Samo od onih se je nevoljno obrnil v stran, ki so se včeraj tako preširno pripravljali — na beraško opravilo, a so bili danes najglasnejši.

V gostilnici na kolodvoru sta dobila teto. Oba je mrko pogledala in se jela odpravljati naprej.

„Počakaj, Jera! Doma se zmenimo!“ Stric je govoril trdo in pogledal ostro. Teta se je godrnjaje še nekoliko naslonila na stol ob mizi, drsala z nogo po tleh in se delala, kakor da ju ne vidi.

Po okrepčilu, ki ga teta ni niti pogledala, so odšli skupno v železniški voz, a vsi so molčali, molče so se tudi vozili. Stric se je naslonil v kot, vlekel iz pipe, da je smrčala, ozrl se pa ni nikamor. Mirko je zdehal, štel telegrafske kole ob cesti, gledal teto in strica, da se mu je slednjič srce zmehčalo do solz, tako grozno se je dolgočasil.

Teta je sedela nepremično in zrla skozi okno. — Vlak je drvil in piskal naprej, a naj-

kratkočasnejši je bil sprevodnik, ki je klical postaje.

Zvečer so se ustavili v trgu; teta se ni zmenila za nikogar in je hitela naprej, stric in Mirko sta se pomikala za njo, a zložno — brez vsakoršne sile.

VII.

Dospela sta že blizu na konec trga in tete nista več videla pred seboj. Stric je stopil baš iz prodajalnice, kjer je kupil hlapcu in dekli nekaj „odpustkov“, ko ga je pozval od zadej znan glas: „Ej, Svetlič! Rojak moj! Ne tako naglo!“ — Bil je Miha Veter, sedlarski mojster.

Stric ga je pogledal nevoljno, zakaj dobra volja ga je minila, ko je včeraj zapustil brata; Veter se pa ni zmenil za to. Široko je stopil predenj, ga pogledal zaupno in rekel: „Pa se niso Vaši sorodniki nič oglasili pri meni; še bi bili katero rekli po domače.“

Stric si je mislil: pojdi, pojdi! Kaj bi se menili s teboj! Rekel pa ni tega, marveč lahko potisnil Vetra v stran in odgovoril: „Mudilo se nam je!“ In šel je brezobzirno po svojem poti. Sedlarski mojster je stopal nekoliko časa poleg njega; ker so bili pa stričevi koraki veliko večji od Vetrovih, je stopal ta samo še zraven Mirka.

Deček ga je pogledal dvakrat, trikrat in dejal: „Kaj pa dela Vaš Herman?“

„Doma je pri materi: pomaga streči.“

„Ali so bolni?“

„Pa hudo“, je pristavil Veter žalostno.

Te besede je slišal tudi stric, se ozrl in počakal, kar je Vetra vidno oveselilo.

„Čujte, dragi rojak! Res, res je moja žena bolna. Oni dan smo spravljali seno, pa se je pregrela, od včeraj ji je slabše.“

„To je res hudo!“ je pristavil stric.

„Lahko pride še hujše, kaj ne da?“

„Kakor Bog komu nakloni“, je bil odgovor; naglo mu je stric segel v roko in odšel. Veter je ostal z Mirkom sam.

„Kdaj prideš k nam?“

„Morda v nedeljo, če me bodo pustili.“

„Dobro. Pridi no! — Z Bogom, Svetlič!“ je kričal Veter za stricem; „z Bogom, Mirko! Pridi, pridi! Moj Herman je jako žalosten.“

Mirko mu je moral zopet obljubiti, da pride, potem sta se ločila.

Takrat ni mislil deček, da bo poslej tako često pri Vetru in pri Hermanu.

Stvar se je zasukala.

Oče in mati sta se z zadnje postaje domov grede pogovarjala o Mirku:

„Dobro se je navadil nemški, veš Andrej; le reci, kar hočeš. Naš Mirko bo še velik gospod; niti založki župan ne zna tako nemški.“

„A ti ne pomisliš, da bi Mirko ne znal brati pisma, ko bi mu ga pisal jaz, ki sem njegov oče. Ni modro to, vedi.“

„Naučil se je, ker je dobre glave.“

„Kje? — Kako? — Pri kom? Um! . . . Stric hodi pozimi v gore, poleti ne utegne; v šoli sami ne znajo in sploh ne uče nemški.“

Svetličevka je umolknila v zadregi; rada vendar ni priznala, da misli mož prav. Rekla je za nekaj časa: „E, ljubi moj, potrpi! Mirko je že doma kazal, da ni karsibodi. Le piši mu in ga vprašaj, če zna brati slovenski list. Boš videl —“

Svetlič je molčal. Dasi se mu ženin nasvet ni videl pameten, vendar ni za sedaj niti sam izmislil drugega pota, da bi se učil Mirko slovenščine.

In res je dobil Mirko dobre tri tedne pozneje z doma pismo. Stric se je vrnil v nedeljo iz trga od desete maše in mu je prinesel pismo s pošte, a držal se je nenavadno resno. Mirko je dobro vedel, kaj pomenja to vreme. Vedel je pa tudi, da se bliža račun preteklega tedna.

Mirko je bil zopet jedno nakuril, zato se je bal kazni.

Letos je veliko ložje pozabil očeta in mater kot lani. O počitnicah se je namreč seznanil na paši z vsemi sosednjimi tovariši — da, še preveč. Neko popoldne, ko so se kravice pasle zložno ob ograji domačih senožeti, so štirje dečki — med njimi Mirko — pridno igrali na ravnici poleg bližnje steze — igrali za gumb. Ta igra namreč Mirku še z doma ni bila neznana. — In glej kleka! — Tudi tukaj so jo znali mladi Nemci. To ga je veselilo. „Cifra — glava!“ — „Jaz ali ti!“ — „Moj ali tvoj!“

Znali so si pa nemški dečki prav tako pomagati, če so koga obrali za gumb, kakor je videl Mirko pri večjih tovariših v domovini: šli so ponje — k hlačam. Ako jih je odnesla smola pri igri, so zataknili na mesto gumba — klinček. To je pomagalo do doma, in doma je pomagala — šiba.

Mirko je prav pridno tresel „cifro in glavo“, a tovariš ga je sunil nekoliko preveč trdo v pest, da so zleteli gumbi črez pot v grmovje; nagajivec je zbežal. Morda se je zbal na poti novega gospoda kaplana, ki se je vračal s hribov, kamor je bil šel obhajati. Drugi tovariši ga niso videli in so iskali gumb.

„I kam te je neslo!“ se je jezil Mirko, ki je po stari navadi na samem glasno govoril sam s seboj slovenski.

„Ti šment ti! Čakaj no! Kje pa si — krota!“ je godrnjal, ker ni videl kaplana, ki je bil že prav blizu.

„Fantek, ali iščeš para?“ ga je vprašal gospod kaplan.

Mirko se je zravnal prestrašeno in je hotel pobegniti, a ker je bilo prepozno, je v zadregi potegnil klobuk pod pazduho in poljubil gospodu roko.

„Kako, da znaš slovenski?“

„S Kranjskega sem.“

„Kje so tvoji starši?“

„Na Kranjskem.“

„Kje bivaš?“

„V oni-le hiši.“

„Ali služiš? Pri kom?“

„Pri stricu.“

„Hm, hm! Koliko vas je pa igralo?“

„Štirje.“

„Za kaj?“

„Za gumb“, je zajeceljal Mirko, a težko. Blagroval je dva tovariša, ki sta se plazila za grmovjem.

„Kje so gumbi?“ je zagrmel gospod kaplan nad Mirkom.

„Zleteli so v grmovje.“

Kaplan je stegnil palico, da bi dosegel Mirka po hrbtu; v tem hipu je pa deček ugledal na

tleh pogrešana gumba, se sklonil, se umaknil palici, pobral in odgovoril: „Tukaj sta dva, gospod“.

„Pa drugi?“

„Nismo jih še našli.“

„Ta dva spravim jaz — za spomin vašim staršem in gospodarjem. Z Bogom!“

Dečki so prilezli na pol žalostni, na pol boječe izza grmovja. Prišel je celo oni, ki je Mirka preveč sunil, in — le baš prebiti strah ga je obvaroval, da se niso vsi trije spravili nadenj. Našli so še ostala dva gumba, a Mirko je strahoma opazil, da nista njegova. Spretno je vrezal dva klinčka in ju zataknil v luknjo — toda, joj! Pred njim je stala teta s šibo in z vzetima gumboma: „Tako ti! Tako! Kje so pa krave? — Res, zastonj te stric nima rad. Ti seme kranjsko.“

Osramočen je šel Mirko domov in čakal v nedeljo, ko se vrne stric s hribov, računa, ki je bil pa drugačen, kakor se ga je bal deček. Račun je prečrtalo pismo.

„Kje imaš gumb?“

„Gospod kaplan so mi jih vzeli in dali teti?“

„Zakaj pa?“

Mirko je dobro vedel, tudi stric je dobro vedel, in teta se je držala modro.

„Kolikokrat bo treba še praviti: ne družì se s sosednjimi otroki? — Glej, ti me nisi slušal; jaz pa imam danes nekaj zate in ti ne pokažem, čeprav je od očeta in matere. Če si takšen, tudi jaz ne bom drugačen.“

Mirko je začel bridko jokati, a strica ni omečil; držal se je resno, molčal kakor zid in tudi zganil se ni.

Ta žalost je skvarila Mirku tudi pri kosilu dobri tek, ki ga navadno ni rad zapustil; namesto v skledo je gledal strica. Po jedi ga pokliče: „Ali si se premislil?“

„Ne bom več, stric. Prosim, prav lepo prosim!“

Stric mu je izročil lepo rdeče zapečatenó pismo. Deček ga je ogledoval in vprašal: „Kaj pa je notri, stric?“ Te besede so imele ves drugačen naglas kot prej.

„Boš že videl. Čakaj, ti razpečatim, muditi se pa ne utegnem. Na! Tako! . . .“

„Povejte, prosim, kako se bere.“ Stric se je umikal in ga opominjal: „Slušaj teto! Z Bogom! — V trg pojdi k Vetru; ta zna.“

Mirko je ostal z nerazumljivim slovenskim listom — sam.

Odpravil se je k litanijam in blagoslovu v trg ter obiskal Vetrovega Hermana.

Žalostno se je držal le-ta in nič ni rekel Mirku, ko je stopil v hišo. Tudi oče mojster je dečka komaj pogledal in hitel v drugo sobo; na obrazu se mu je poznala skrb in žalost.

„Moja mati so bolni, Mirko,“ je dejal deček žalostno, in solza mu je orosila oko.

„Slišal sem že,“ pravi Mirko.

„Zdaj so slabi; prej so jih gospod kaplan spravili z Bogom.“

Mirko je na prvi hip mislil na gumbe in na zadnji sestanek s kaplanom; potem je pa povedal vso nesrečo Hermanu in se potožil, kako ga je stric ostavil samega z listom in vprašal:

„Morda veš, kako se bere?“ — Rekši mu je pokazal pismo.

„Prav nič. Ali moj oče vedo. Čakaj!“

Deček je šel poklicat očeta in mu takoj razložil Mirkovo zadrego. Dolgo se nista vrnila.

Mirko je nemirno čakal v kuhinji in ogledoval dotlej neznane prostore. Skozi okno je opazil široko dvorišče, kjer so se podile kokoši in zibale blebetave race. V golobnjaku so imeli pribežališče golobje, a rajši so se poigravali na strehi ter letali na sosednji vrt k vodi. Mirku je ugajalo, da se je gledaje zamislil in ni slišal, kdaj je stopil v sobo oče Veter.

„No, Mirko, kaj so ti pisali z doma?“ Strahoma se je obrnil in molče pokazal pismo. Veter

je nataknil naočnike, nagubančil čelo v podolgaste črte in lice v resne gube ter se naslonil na zid ob oknu. Ko je prebral pismo, ga je zopet zganil ter dejal: „Še danes ga bosta brala oba, ker je pisano razločno. — Herman, pojdi v sobo k mami, pa me pokliči, ko bi česa potrebovali.“

Mirku je pomignil, naj gre za njim.

„Jutri boš že lahko odpisal, kako si bral list,“ mu je govoril, ko sta stopila v stransko sobo, kjer je imel Veter na pol gosposki urejeno pisalno mizo. Poleg te je bilo nekaj blazinjenih stolov, lepo prevlečen naslanjač, pred njim še druga miza, po slikanih stenah več podob, o katerih pa ni mogel Mirko nič drugega dognati, kakor da niso svetniki.

Precej dolgo je slonel deček poleg Vetrove mize, gledal razne čire-čare, kakor jih je mojster črtal na popir; naposled se je naveličal čakanja; usiljevala sta se mu pa misel in strah, da mora biti slovensko pisanje sila težavno. Le malo še, pa bi bil obupal kakor je lani pri krstni botri, ki ga je učila nemščine. Prav leno se je pretegnil in nerodno zazdehal, a zganil se je, ko se je spomnil, da je nespodobno.

To je menda zdramilo tudi mojstra Vetra iz pisarskega delovanja.

„Kmalu bo, kmalu! Potrpi, Mirko!“ Nekaj trenutkov pozneje je imel v rokah dve dolgi

vrsti nemških in slovenskih črk, a daljša je bila slovenska vrsta.

„Herman!“

Deček je prihitel, povedal, da ni materi nič hujše in zvedavo ogledoval popir v Mirkovi roki.

„Videl bom, kdo se prej nauči. Ne utegnem biti pri vas. Hitita!“ — Ostala sta sama in zrla kos popisane popirja.

Herman se je čudil premnogim kljukam, Mirko bi bil pa najrajši h krati vse znal in prebral.

Dvakrat je prišel mojster pogledat slovenska učenca, in srce se mu je smejalo, da se mu sinko vendar nauči slovenski; dečka sta ga pa vselej obsula z vprašanji.

Po dolgih dveh urah, ko je bilo že obema vroče, da sta otirala pot s čela, je začel Mirko prav počasi in pazno brati tako-le pismo:

Ljubi Mirko! Odpiši nam takoj, če si prebral to pismo. Vedi, da so tvoja mati v velikih skrbah, da bi se ti ne zgodilo kaj hudega. Pravijo, da te teta nima rada; jaz pa pravim, da boš že potrpel. Le priden bodi in glej, da vse storiš, kar poreče stric, ker stric je obljubil meni in materi, da ti bo že pomagal. Zdaj pa sklenemo to pisanje in te vsi skupaj prav lepo pozdravimo: oče, mati, bratje in sestre in te še jedenkrat

opomnimo, da nam kmalu odpišeš, če si prebral to pismo. Tvoj oče A. Svetlič.

V Zalogu, 31. vel. srpana 1882.

Prišel je Veter, in tudi Herman je moral prebrati list; Mirka je bilo pa sram, da bodo sedaj v trgu vedeli njegove slabosti.

Poslovil se je, zahvalil in odšel.

Domov grede se ni mogel premagati, pa je zopet izvlekel iz žepa list in Vetrovo navodilo ter bral in bral in zopet bral. Domov je prišel šele z mrakom, a pismo je znal že na pamet.

Teta se je držala grozno kislo. Jezno je godrnjala in glasno pihala; Mirko je pa mislil: Koliko bi lahko pisal domov, ko bi znal!

VIII.

Stric Janez se je držal tiste dni potem, ko so se vrnili z božjega pota, silno odurno. Teta je stričevo sitnost očitala Mirku. Tako je deček vedel za vse prepire: kolikor jih ni slišal sam, pa mu jih je ponavljala teta. Bilo mu je očito, da je vsega tega kriv le on in samo on, ker ni slušal tete v Trbižu. Hudo mu je bilo, jako hudo zato, ker je začel sam dvomiti, da bode kdaj res bogati Korošec.

Teta je namreč dobila od sina pismo, kjer ji je naznanil veselo vest, da se vrne domov črez leto dni: služil bo torej pri vojakih namesto

treh let samo dve leti. Zato se je poganjala, da bi sin čim prej nastopil gospodarstvo. A stric se ni udal ženinemu hudovanju.

Nekega dne je prišel domov nekoliko boljše volje kakor po navadi iz trga, poklical fanta k sebi in mu rekel slovenski: „Ne boj se, Mirko! Teta te ne spravi več od tod; danes smo zavezali; na sodišču smo naredili. Le priden bodi!“

Deček je bil vesel; teta je pa godrnjala ter gledala po strani njega in strica.

Zadnjih prepirov končni uspeh je bil namreč ta, da je stric s privoljenjem jeroba uknjižil one denarje, katere je teta porabila za hišne potrebščine in založila za sinove dolgove. Teta se je obvezala, tudi jerob se je držal čemerno; a stric je zahteval vračila, in teta, ki je zmerom trdila, da je vse le malenkost, slednjič, ko je bilo treba šteti, ni imela kje vzeti. Seveda se je jezil tudi stric: jerob mu je zaračunal marsikaj, o čemer je mislil, da ostane kar tako; ostalo je pa vendar še nekaj stotakov.

Stric je odšel — kakor navadno vsako jesen — k delavcem v hribe.

V tem času se je pa Mirko naučil pisati slovenski, se je navadil tudi domačih prepirov, navadil stričeve odsotnosti in tetine sitnosti. Čital je pisma z doma; o pustih dneh, ko

je bival sam s teto, pa je zvedel lepo opisano preteklost njenega sina.

Zaradi tetinih pripovedi se je zdel Mirku posebno zanimiv človek in nad vse zal vojak; poznal ga je pa le po fotografiji, ki mu jo je pokazala teta. To ga je še potrdilo v dobrih mislih o njem.

Ondaj je manjkalo do njegovega povratka še dolgih šest mesecev. Začela se je pomlad, Mirko se je pa pripravljaj za prvo izpoved. Vrlo se je učil; zato mu je tudi gospod kaplan dovolil, da sme opraviti izpoved in druge molitve v slovenskem jeziku. To so gledali lanski součenci! A nihče se ni smel ganiti. Katehet jim je takoj pojasnil: „Kaj pa, če bi kdo vas postavil med tuje ljudi, kjer bi ne poznali jezika, pa bi se morali učiti in celo izpovedovati v tujščini? Kdo bi znal, pomislite!“ In vsi so molčali.

Poleti mu je pisal starejši brat Ivan iz domovine, da se pripravlja jedna sester za prvo sveto obhajilo. Mirko ji je poslal pokazat podobico, ki jo je dobil za prvo izpoved.

Ko se je začelo novo šolsko leto, je pisal domov, da je srečno dospel s sošolci v tretji razred. Pohvalil se je tudi, da mu je gospod katehet posodil nekaj „Vrtcev“, katere je s slastjo čital doma in na paši. Kmalu potem so

mu pa z doma poslali „Robinzona“, za kar je podaril Mirko mlajšemu bratu -- železnico.

Marsikomu in tudi Mirku je „Robinzon“ napravil dosti lepih uric. Bral je to povest in zopet bral. Stric je bil zopet pri delavcih v hribih, Mirko pa pri „Robinzonu“ povsod, koder je hodil. V šoli so mu ga slednjič vzeli in spravili. O, kako je jokal! Ne po „Robinzonu“ — saj ta mu je ostal v glavi in v srcu za vedno — ali po knjigi, ker je bila od ljubih staršev. A pomagalo ni nič. Šola je šola, Robinzon pa ostane Robinzon.

V tem času je tetin sin dovršil vojaško dolžnost in se vrnil domov. Ker ni bilo strica doma, si je mladenič napravil gnezdo pri materi, kakor se mu je zdelo najboljše. Mirko ga sicer ni videl, le Veter mu je pravil v trgu, da misli zares ostati doma ter obdelovati zemljo, kolikor mu bo dopuščalo potepanje, pijančevanje in — očem.

Stric se je vrnil neke nedelje jutro nepričakovano domov, in ker mu ni teta prej ničesar naznanila, se je prav malo oveselil svojega pastrika. V spalnici poleg kuhinje se je začel ta-le pogovor:

„I, kje pa naj ostane, če ne pri materi!“

„Zaradi mene, kjer hoče; jaz hočem mirno spati, a ne blizu njega. Veš, kaj je bilo ono leto?“

„Poboljšal se je, verjemi, Johan.“

„Mogoče; jaz tega ne maram poskušati. Ljubše mi je moje življenje kot njegova negotova pokora.“

„Ne bodi neusmiljen, Johan!“

„Ne, samo na varnem hočem [biti] — jaz in moji drvarji. Spravi ga od hiše, ali pa grem jaz in tožim za vse. Potem ostani pri meni ali pri njem, kjer ti bo bolj všeč. A niti solze, niti jok ne izsilijo od mene krajcarja več. Vedi!“

Te besede je poslušal Mirko v kuhinji, in dobro se mu je zdelo, da je stric tako odločen. Pozneje se je nadaljeval prepir glasneje, siloviteje. Dečka ni več veselilo tako govorjenje. Gledal je v ogenj, ki je mogočno plapolal na ognjišču; pobral je pokrovko, ki jo je vrgel z lonca zavreli krompir; skipel je tudi fižol, in vse je hitel popravljat Mirko, a na ušesa je vlekel besede, ki so se razlegale v sobi.

Ko mu je pogled ušel od sobnih vrat slučajno v nasprotno stran, je ugledal tam neznanega človeka, ki je imel širok obraz, temne oči, temne lase, široka usta in debelo glavo. Postave ni bil velike in močne. Prišlec je gledal dečka osorno in sovražno.

„Od kod si, pritepenec?“ . . . je bilo prvo vprašanje s hreščečim, votlim glasom. Mirko se je prestrašil nenavadne prikazni, molčal, gledal

zvedavo in iskal najbližjega pota iz hiše, dočim je neznanec pazil, da mu ubrani, ko bi hotel pobegniti.

„Kranjski paglavec! Kaj te nosi tod, govori!“ je bilo drugo vprašanje. Tudi sedaj je molčal Mirko in drezal v ogenj, najsi je tudi vzorno plapolal.

„Ali ne znaš nemški?“ je bilo zadnje vprašanje.

„Nekoliko,“ je jecljal deček.

„Spravi se mi od tod, da ne bo prepozno, gm-hm-m . . . m . . .“

„Tukaj je moj stric in —“ Mirko se je hotel odrezati: in teta — pa v tujčevih očeh je spoznal nekaj takega, kar ga je živo spominjalo tete in njene jeze, ko je prišla ponj, po krave na pašo in po gumbe in —

„— in moja mati, gm, hm. Ali me poznaš gm . . .“ je zakašljaj in pogledal dečka bliže; Mirko se mu je umaknil, zakaj zbal se je okrvalih oči in po žganju smrdeče sape.

„Le boj se me, fant, gm . . . hm — le boj! Jaz sem tukaj gospodar in pa — gm — hm — moja mati gospodinja. Da, da, tako je — gm — hm. Jaz sem — gm — Rudolf — Gruber — hm!“

Deček se mu je skrbno ognil v kot in boječe motril — novega gospodarja.

„Ne greš še domov, hm-gm?“

„Kadar ukaže stric.“

„Kaj, stric? Takoj pojdi! Stric je — gm — hm, pritepenec; tukaj nima nič ukazovati — usiljenec. Poberi se!“

„Dragi Rudolf“, kakor ga je v odsotnosti nazivljala teta, se je menda spozabil in začel kričati kakor med tovariši v gostilnici. Deček se je umikal in klical strica.

Kaj je bilo tukaj bolj neprilичno: mladega Rudolfa Gruberja kričanje ali Mirkovo klicanje na pomoč, to je težko dognati. Gruber bi bil lahko o drugačnem času terjal svoje — na pol zapite pravice, deček je pa pozivljaj svojo jedino pomoč — jeznega strica.

H krati so se odprla vrata, in že je stal stric pred mladim Gruberjem, stiskal pesti in se oziral, kje bi pobral kako stvar, ki bi na usiljenega gospodarja hrbtu več zaleгла kot sama pest. Govoril ni nič, a gledal kot ris.

„Jezus, Marija! Rudolf, beži!“ je zaklicala teta.

„Kaj imaš z dečkom?“ je vprašal ostro stric.

„Gm-hm . . . hm — nič“, je godrnjal Gruber in se počasi pomikal k vratom — — Preden je stric našel težko poleno, ga ni bilo nikjer.

S tem je bila teta in hiša rešena nadležnih pohodov za tri zime. Rudolf Gruber je izginil, da stric in Mirko nista pol leta niti vedela, kje se potika. Šele za Veliko noč je dala teta Mirku pismo, da ga nese v trg na pošto; medpotoma je deček prečital naslov, ki je razodeval, da je Rudolf Gruber nekje v nemškem Gradcu.

Bil je prvi dan velikonočnih počitnic, in Mirko je srečal na ulici Wiesnerja, rusoglavega součenca, ter ga vprašal, kaj počne danes, ko ni šole.

„Baš sem šel kropit k Vetru.“

„Koga?“

„Hermanu so sinoči umrli mati.“

„Pojdem tudi jaz; čakaj, da prej opravim na pošti.“

„Grem lahko s teboj.“

Za nekaj minut sta stopila pri Vetru v temno sobo. Duh po ugaslih svečah, poman-dranem in uvelem cvetju, čuden smrad po bol-niku se je širil ob črno pregrujenem odru, kjer je počivalo suho telo — sama kost in koža — Vetrove gospodinje.

Mirko se je spel na prste in pogledal lice pokojničino, katere poteze so ga spominjale onega dne, ko ga je nemilo spravila od hiše, kamor je bil prišel iskat — prijateljske utehe.

Sklonil se je in molil za njeno dušo . . . .

Wiesner je ogledoval slike na stenah in prešteval oljnate svetiljke ob znožju mrličevem — molil je že prej.

Zunaj je Mirka čakal Veter in vprašal: „Ali je stric doma?“

„Drevi pride.“

„Reci mu, da ga lepo prosim, naj pride jutri zgodaj ali pa še nocoj k meni. Rad bi ga nekaj prosil.“

Deček je obljubil, se poslovil, a še vedno se mu ni hotelo iz hiše.

„Hermana bi rad, deček“, je uganil mojster. „Zbolel je od same žalosti po' mami.“ — Možu je zaigrala solza v očeh. „Imaš li še mamo, Mirko?“

„Imam.“

„Ko bi ti umrli, bi jih dali na oder in odnesli na pokopališče — pod zemljo. To bi jokalo, ne-li?“

Mirko je tožno prikimal.

„Zato joče moj Herman in ihti noč in dan, ne pije in ne je ter kliče: mama, mama! Moja ljubezniva mama! — Zdravnik mi je rekel, da bi utegnil celo nevarno zboleti. Pridita in poglejta!“

Odprl je tesno stransko sobico, kjer je slonel na postelji na pol oblečeni Herman. Počasi je dvignil glavo, pogledal obiskovavca in milo

zdihtnil: „Prišla sta kropit mojo mamo, oh, moja mamo!“

Tudi Mirku so orosile solze oči, posebno ker se je spomnil, kako srčno se je Herman veselil velikonočnih praznikov, božjega groba, raglje, piruhov in cerkvenih blagoslovil: ognja in vode, a sedaj je za vse to neobčuten — nem.

„Kaj te boli?“ je vprašal Wiesner, ki je komaj čakal, da se odtegne.

„Nič.“

„Potem nisi bolan.“

„Da bi le ti vedel — kako!“

Dečki se niso umeli; kmalu potem, ko je Veter s solznimi očmi ostavil sobico, sta rekla Wiesner in Mirko bolj tiho:

„Z Bogom!“ Potem sta šla.

V soboto zvečer je pomagal tudi Mirko stricu znašati kres na bližnji rob pri hiši. Stric Janez je kupil smodnika in osnažil zarjavelo puško, da zjutraj pred zoro naznani sosedom Zveličarjevo vstajenje.

Mirko se je priporočal, prosil in prosil strica, da ga pokliče naslednje jutro, saj je že velik. Stric je rekel kakor vsako leto: „Bomo videli.“

Vendar je poklical dečka.

Mirko ni gledal toliko kresov še nikoli in toliko strelav tudi ni slišal še nikoli kakor na Veliko noč zjutraj, ko je pomagal stricu paliti

kres. Zdelo se mu je, da o ti svetlobi in o takšnem grmenju morajo vstati iz grobov mrličii cele koroške dežele . . .

Skupni zajutrek je velel pripraviti stric vsako leto po stari kranjski šegi: miza se je šibila od suhih gnjati in klobas, nadetega želodca s hrenom, pečenega jagnjeta s trdo kuhanimi jajci in presnimi oblati; poleg mize pa je slonel jerbas z ostalim „žegnom“ — poln slastnih potic, maslenega kruha in sladkih kolačev — z repnimi olupki „alelujo“.

Stric je molče delil „žegen“ in naložil Mirku vsega toliko, da bi mu o navadnem času zadostovalo za teden dni; teta je pa prisedla pozneje, pojedla oblat, okusila žolco, založila košček krače s hrenom in jela — jokati.

Nikomur ni bila všeč ta žalost na veselo velikonočno jutro; in stric, ki se je vrnil z dvema bokalom tolkovca iz hrama, je grdo pogledal teto in grdo zarežal:

„Jera, če ti hren preveč sili v nos, daj, daj, založi potico!“

„Ne, mislim — na — svojega — nesrečnega Ru-dol-fa.“

„To je zanj dobra šola, najboljša šola; če ga ne spokori to, pa ga ne nič.“

Tudi hlapec in dekla sta molče pritrdila, potem pa v svesti si dobrega dela tem pridneje sezala na mizo.

„Mi smo tukaj tako-le — ugodno — on se potika Bog — ve — kod.“

„Danes se ne bomo prepirali. Pa ga vzemi domov: saj ti je znano, kako hočem . . . Pa smo bot.“

Teta je pritisnila predpasnik na oči in šla stran, kar pa ni drugih prav nič motilo: mastili so se in nalivali s tolkovcem, dokler jih ni zvana glas dvignil na pot k veliki maši. Teta je pripravljala kosilo.

Njeno premehko srce je bilo tudi pozneje krivo mnogih burnih prizorov v hiši; njena popustljivost, grešno zakrivanje sinovih napak in skrivno podpihovanje njegovih muh je strica pripravilo poslednji dve leti tako daleč, da je sklenil narediti konec tej nerednosti.

Bilo je tisto jesen, ko sta Mirko in Vetrov Herman prejela prvič sv. obhajilo. Stric se je neko jutro praznje oblekel in šel k sodišču tožit za izplačilo novcev, katere je posodil v hišo; Mirko je šel ž njim v šolo.

Ko sta se ločila, mu je naročil stric: „Potem me počakaj pri Vetru; pridem tja tudi jaz, da povprašam, če je že porabil denarje za novo zalogo in pa če potrebuje še kaj.“

Nekoliko pred poldnem je prišel Mirko iz šole ter dobil pri Vetru — strica in teto.

Veter, ki se je po ženini smrti začel zopet zavedati, da je prejšnje čase, ko ni imel še žene, tudi sam kaj zasnoval, ukazal in izvršil, je razkladal stricu svoje načrte o trgovini s pohištvom in konjsko opravo.

„Moja rajna — Bog ji daj dobro — ni marala za to; tiščala je samo za hišo in tisto malo zemlje, ki jo je dedovala po starših, in jaz —“

„Vi ste tiščali tako, kakor je hotela ona, in prav je bilo za hišo in za Vas, ali pri nas — pomislite — pri nas vlečemo vsak na svojo stran,“ je pristavil stric nemški in jezno pogledal teto, ki se je žalostno držala na drugem koncu mize.

„Ali ne držim jaz za hišo, ti pa — za — — — tuje?“

„Kakor držim jaz, bi hiša ostala, ti jo pa razdeneš. Hvala Bogu, da mene ne boš; zagotovljen sem.“

„Johan, ti se motiš; saj časih nisi bil takšen. Jaz sem rekla tako pa tako, ti si povedal tako pa tako, in dobro je bilo; a sedaj? —“ je govorila teta veliko mileje.

„Sedaj praviš samo ti: tako pa tako, sin ti pa zapravlja in se potepa po svetu: tako pa tako.“

„Lepo te prosim — saj se je poboljšal — potrpi, da se vrne —“

„In mene vrže na cesto kakor ono leto.“

„Ne bo tako. — Počakaj vsaj na mojo besedo; jaz imam še toliko v hiši, da —“

„Toliko, da ni kdove koliko.“ — Teta je začela bridko jokati.

„Potrpajte, Svetlič; za sedaj se opravi s tem, upam“, se je potegnil še Veter. „Veselilo me bode, če mi boste — kakor doslej — pomagali z dobrim svetom. Ostalo že pride.“

Nekaj časa so molčali vsi trije. Le Herman in Mirko sta se pogovarjala v kotu ter pregledovala veliko knjigo s podobami.

„Če Vi veste, da se ne mudi — brez izgube — počakam še nekaj tednov. Toda vedi, Jera, da bo mir v hiši, sicer! —“ Stric je požugal s prstom in potrkal s peto po tleh, da sta se še dečka radovedno spogledala. Šele za nekaj časa je Mirko zopet odprl knjigo in ogledoval z živo kričečimi barvami narisane rokodelce, razna orodja, domače in divje živali, morje in kopno zemljo, parnike in železnico . . .

„Herman, kaj bi bil ti najrajsi?“ je vprašal Mirko.

„Nič — najraši doma pri očetu.“

„Jaz pa — — pri stricu, ko bi ne bilo — tete“, je rekel Mirko prav tiho.

„Pojdi, Mirko! Gremo kosit!“ je rekel stric.
 „Kdaj prideš še?“ ga je vprašal Herman.
 „Morda jutri.“

Poslednje čase je bil Mirko prav pogostoma pri Vetru. Saj se je često oglašal tam tudi stric in je imel z mojstrom važne pogovore o kupčiji in novih podjetjih. Če sta prišla s stricem ob nedeljah k veliki maši, se je veselil Mirko, da bode kosil brez tetinih osornih pogledov — pri Vetru.

Približala se je rožnevenška nedelja. Listje na drevju je orumenelo, mrzlim jutrom se je pridružila slana, lastovke in druge ptice selivke so se umaknile na topli jug, in nekateri drvarji in tesači so že prišli s Kranjskega — tudi peli so v trgu — in se oglasili slednjič pri Svetliču. Veter jih ni utegnil poslušati, tudi sta za petje zadoščala Mirko in Herman, ki sta zapela kakšno nemško iz šole, časih pa tudi kako slovensko, kakor jo je znal in ljubil mojster Veter.

Janez Svetlič je šel v gore k delavcem letos že petnajsto leto. To mu je vrglo lepih denarcev. Tudi to jesen — tako je računal — če bo količkaj ugodna, upa odriniti k prejšnjemu kupu — pri Vetru — vsaj jeden stotak, če ne več.

Že deset dni ga ni bilo domov, da si je tožil pred odhodom, kako je že star in nadložen,

da bo treba spreči s težkim delom, pa dobiti mirnejši kotic za stare dni.

„Jera, ti si tudi že priletna; ali si ne želiš počitka, morda — pri sinu?“

Teta je molčala o starosti in o sinu.

Dva dni po stričevem odhodu se je vrnil domov mladi Gruber. Oblastno je stopil v hišo, nemarno pogledal Mirka in zavpil: „Marš h kravam, gm-hm!“

Potem je mirno in milo zaklical: „Mama! Prišla sva. Kje si, mama, o ma-ma, gm-h-m-gm!...“

Ž njim je bil njegov jerob, starikav mož z rumeno, precej osivelo brado.

„O, Rudolf, moj Rudolf!“ je klicala teta, je pritekla kakor mlado dekle iz skednja, ga objela in poljubila.

„Hvala Bogu, da sem dočakal ta dan.“

„Tudi jaz sem ga želel kakor velikih praznikov“, je založil jerob.

„Sedaj sem polnoleten — sedaj sem jaz gospodar, ne pa tujci; sva že naredila na sodišču, veš, mama!“

„Prav. Pregledamo še danes vse račune, pisma, opravo — a najprej, mislim, se bomo nekaj okrepčali.“ Jerob in Rudolf sta sedla za mizo ter čakala. Jera je narezala v ponev suhih klobas, stolkla v torilu pet ali šest jajec, segla v dežo po kepo zabele in vse skupaj vrgla v

ponev ter držala nad ognjem, da je crčalo, šumelo, cvililo in piskalo, se smodilo in dišalo — pa vedno prijetneje je dišalo. Slednjič je postavila ponev na mizo, ponudila kruha in stopila v klet po bokal tolkovca. Voščila je: „Bog blagoslovi!“ Potem je prisedla tudi sama.

Mirko se je bal blizu; le duh iz kuhinje mu je razodeval, da se onim v hiši ne godi slabo. Pred vrati sta stala on in Osman.

Kakih pet ali šest dni se je mladi Gruber ponašal prav mirno in pošteno. Lotil se je domačega dela ter se ogibal družbe in gostilnice. Tudi Mirku ni rekel ničesar — celo pogledal ga ni. Deček ni vedel, ali je to dobro ali slabo znamenje.

V nedeljo zjutraj je prišel nekdo zgodaj povedat, da ne bo strica z gorá še kakih deset ali dvanajst dni. Jera je bila vesela te novice. Sin je pa še spal.

Mirko se je vrnil od prve maše in šel za živino, kakor je velela teta.

Opoldne ni bilo Rudolfa k obedu.

Teta se je ozirala skozi okno, stopala na prag gledat, če gre, in je godrnjala na tihem: „Pa je rekel, da se vrne takoj po maši!“

A vrnil se ni. Brez njega so pokosili, odpravili živino in druga opravila ter razen tete prav malo pogrešali novega gospodarja.

V trgu se je sešel že pred veliko mašo z nekdanjimi tovariši, ki so ga obsuli kakor čebele cvetočo črešnjo, mu častitali na polnoletnosti ter več ali manj očito cikali na to, da je gotovo na tujem prihranil kaj „evenkov“: če ne on, kdo da danes za pijačo?

„Zdaj si ti gospodar“, ga je hvalil nekdo, „oni pritepeni Kranjec bo moral molčati v hiši, molčati — tako pravim — tebi, Rudolf!“

„Kdo ti hoče kaj, če se razveseliš v prijateljski družbi?“

„Dam pa jaz za jeden liter, pojdim!“ je bil tretji glas.

Rudolfa so premotili.

Začelo se je navadno popivanje do večera.

Teta je vedela, da ni v dobri družbi njen Rudolf, a ker sama ni mogla lahko pustiti domačih opravil, je poslala Mirka v trg po sina.

„Povprašaj v jedni ali drugi gostilnici; doslej se je menda že napil.“ Mirko je molčal, šel in se čudil, da ima oni toli hvaljeni Rudolf tako hudo žejo, da pije od jutra do večera.

Bližala se je tiha jesenska noč. Nebo na zahodu se je prijazno žarelo, in vzhodne gore so se kopale v žametasto zagorelem svitu; oblaki od juga so se dvigali kakor ognjene pošasti. Mirko ni utegnil opazovati čudnih podob; hitel

je in gledal razna znamenja nad vrati mnogih gostilnic, kjer je povpraševal po mladem Gruberju.

Dolgo je stikal brezuspešno po tržkih pivnicah.

Gruber je namreč sedel med pivskimi bratei že sam močno opit v skrivni sobici gostilnice „Pri jelenu“, kjer so metali tiste „preklicane podobice“. Nihče ni smel vedeti zanje; sicer bi utegnili družbico zavohati orožniki. Ker so igrali visoko, bi to ne bilo vsem ljubo. — Gruber je izgubljal, izgubljal . . . zastavil uro, zastavil zadnje denarje, katere mu je posodil gostilničar z zagotovitvijo: „Zdaj pa res ne dam več!“ In še je hotel poskusiti lažnjivo srečo.

„Torej za — tele! Jutri ga pripeljem v trg.“ — Igrali so.

„Gruber! Nek dečko Vas išče; pa sem rekel, da Vas ni tukaj“, je sporočil gostilničar.

„Ha, ha! Taki mlečniki, pa bi mene zganjali domov, gm, hm. Kam je pa šel, hm?“

„Menda dalje — Vas iskat; čakajte, prosim, pogledam, prosim.“

Ko je začel dečko povpraševati že v drugič, so služabniki stikali glave: „Ahá, gotovo igrajo! — „Pri jelenu“ igrajo. — Že spet so skupaj!“

Deček je šel in vprašal — tretjič — „Pri jelenu.“

„Pri nas ga ni!“ je bil odgovor.

„Poslala me je teta — njegova mati, ona ve, da je tukaj . . .“

Za nekaj časa so poklicali dečka v tesno zakajeno sobico, kjer je bilo pet ali šest bratcev. Mirko se je čudil lepemu kupu bankovcev na mizi. Ker ga ni nihče pogledal, je takoj izročil svoj pozdrav Gruberju: „Teta so rekli — da — takoj — domov.“

„Ne stric?“ so se oglasili hripavi igravci. Mirko je molčal.

„Ali so hudi moja mama?“ ga je vprašal Rudolf bolj tiho.

„Prišli bi sami, pa niso utegnili!“

„Glej, no! Pa so poslali najmlajšega gospodarja“ — so dražili Rudolfa drugi. Gruber je nevoljno pogledal Mirka in tovariše.

„Prijetelji!“ se je oglasil jeden izmed družbe in pokazal karto; „dobim tudi — banko — torej vse moje! Gruber, tudi — tele! — Saj bomo še, Gruber, kam se ti mudi?“

Rudolf je bil bled od jeze, je škripal z zobmi ter klel slabo srečo.

„Ne igram več; prekleto —“

Vstal je, vzel klobuk in zaloputnil vrata za seboj.

„Poberi se mi, kranjska brbra. Da moraš po me — ti . . .“

Stiskal je pesti in pihal kakor gad.

V veži ga je ustavil gostilničar, ga prijazno potegnil za rokav in vprašal: „Torej kdaj, Gruber, kdaj dobim vračilo, kako?“

„A, a, a! Nisem še večerjal. Čakajte, no“ — in izginil je za njim v pivsko sobo, kjer je klical pijače.

Mirko se je odpravil domov. Na koncu trga je srečal teto, ki je šla po sina.

„Kje je Rudolf, Mirko?“

„Pri jelenu — igra — pa visoko — za tele, pa je vse izgubil in še ne gre; mene je tudi zapodil.“

Teta je zaihtela na glas: „Vse je zaigral; torej vse, vse . . . oh . . . Počakaj me, Mirko, pri Vetru. Grem sama — oh, oh . . .“

Deček je stopal po stranski ulici k Vetru, teta je šla naravnost v gostilnico.

Tema se je širila po ulicah, in ljudi je bilo vedno manj. Petroljke so medlo razsvetljale pot.

Mirko je stopal mirno in zložno proti Vetrovi hiši, roke je držal prav nespodobno v žepu in se često oziral na zvezde, ki so se prikazovale semintja izza oblakov.

„Ti!“ — je prihitel za njim Vetrov Herman; „iščem te že nekaj časa: Gruber je za teboj — bil je že pri nas in grozno kolne; pravi, da ti zavije vrat še nocoj, ker si teti lagal, da so igrali.“

„Saj so res!“

„Slišiš, Mirko! V našo hišo gre! Pssst!“

Res! Teta joče . . . On preklinja . . .

Dečka poslušata:

„Moram ga dobiti! — — Gm, gm! Ti — pritepenec — lažnjivec — še nocoj boš pomnil; še nocoj — bo — bo konec! — — Kaj jaz, jaz, da sem igral — čakaj — ti — ti . . .“ Težko je govoril in težko hodil, in ustnice so se mu penile od jeze.

„Oh, Rudolf, oh, Rudolf, te prosim, lepo te prosim, nehaj!“ je milo prosila teta, ko je brezupno mahal okolo sebe. Bil je prav živinsko vinjen.

Gruber je razbijal že drugič pri Vetru, vpil in se rotil, dečka sta se umaknila.

„Ali se bojiš?“ je vprašal Herman, „jaz pojdem domov“.

„O, da bi bil pri nas stric doma!“

„Kam pa pojdeš?“

„Ne vem.“

„Da bi mogla k nam! Toda čuj, kako razbija in povprašuje po tebi, da te bo —“

Mirko se je tresel — nekoliko od straha in nekoliko od mraza.

„Herman, domov pojdem — k očetu in materi!“

„Kam domov? Na Kranjsko? To je daleč! Nimaš denarja za železnico.“

„Nekaj imam. Morda bo dovolj — tri goldinarje imam, že dolgo sem jih hranil.“

„Škoda, da jaz ne morem domov — bi prosil očeta — tudi sam imam še nekaj, če bi ti kaj zaleglo, a ne morem domov.“

„Na, tukaj —“. Stisnil mu je šest dvojčac — jedino imetje.

„Dobim ga, dobim ga; če ga imajo vsi svetniki pod plaščem, ga dobim,“ je kričal Gruber in nabijal z vso silo na vrata, ko so ga z zvižajo in močjo spravili na cesto.

Dečka sta zbežala na kolodvor.

Vlak je zapiskal, se ustavil, in Mirko je veselo pokazal prijatelju vozni listek do Trbiža.

„Kam pa potem — Mirko?“

„Ne vem,“ je dejal počasi in povetil glavo; iz temnih oči sta se mu potočili debeli solzi.

„Z Bogom, Herman!“

„Z Bogom, Mirko. Kdaj se vidiva?“

„Ne vem! — —“ Tudi Herman je imel solzne oči.

Vlak z Mirkom je drdral proti jugu, Herman se je vrnil domov, kjer je bila polna hiša radovednih ljudi. Gruberja so gnali orožniki zvezanega v zapor, oče Veter je pa ležal s krvavo

glavo in brez zavesti na tleh. Zdravnik mu je izpiral rano in podil ljudi s pota.

Vetra je ranil Gruber s polenom, ker je mislil, da nalašč skriva Mirka.

IX.

„Da le ne bi bil prišel tako sramotno!“ je govorila Svetlička oni večer svojemu možu, ko se je vrnil Mirko nenadoma od strica in sladko zaspal z mlajšima bratcema na postelji.

„Sramotno bi bilo, če bi bil to sam zakrivil,“ je pojašnjeval Andrej Svetlič.

„Pa vendar je čudno: tako mlad, pa pride tako domov.“

„Ti si sama silila, da smo tako mladega dali od hiše, češ: toliko jih je. A glej! Sedaj bova kmalu sama: Ivan je pri vojakih; Milica si sama služi kruh s šivanjem; Katinko imajo pri sosedu radi, ker je pridna; France služi novce po svetu in se še izobrazuje v rokodelstvu; Tonče ti pomaga doma in Miško pravi, da pojde za mizarja; Andrej in Jože sta še najbolj naša — in če sva pripravila druge, pripraviva h kruhu tudi ta dva — in Mirka tudi. Tako je!“

Svetlička je umolknila; tudi nocoj ni veljala njena.

Naslednje jutro je pripovedoval Mirko, kako se mu je godilo zadnje čase pri stricu, kako je

pihala teta in kako je ušel do Trbiža, kjer so mu pošli novci.

„Na železnico me niso pustili — odrinili so me stran, jaz sem pa jokal, ker nisem mogel drugače. Povsod je bila še tema, nikjer žive duše. Zeblo me je, treslo in — lačen sem bil. — Mislil sem na Robinzona; toda on je dobil povsod v razbitih ladjah dovolj kruha, vina in — zeblo ga ni. Tega nisem bral. Hotel sem tudi jaz kreniti v gore, v puščavo; zato sem šel na ono stran, koder hodijo romarji. Prehodil sem že pot, kjer so ono leto sedeli berači — iskal sem človeka, ki bi mi ponudil košček kruha, pa ni bilo niti beračev. Zopet sem jokal in glasno klical — — Vas . . .“

Mati se je obrnila stran in brisala solze. Oče Andrej je zahrkal, krepkeje potegnil iz pipe in glasno pljunil na tla.

„Pa potem?“ je vprašal radovedno Svetlič.

„Potem sem šel zopet na kolodvor — jokati. Pa nisem se dolgo. Orožnik je pristopil, me vprašal, kam grem in odkod sem doma. Pokazati sem mu moral tudi žepe, da sem res brez denarja, — kar je bilo prav brezpotrebno, kakor tudi je bilo brezpotrebno, da sem se mu umikal: mož mi je bil vedno za petami in vedno radovednejši . . . Slednjič sem moral ž njim, dasi nerad . . . Mož je grdo gledal — še grše kot

stric — stopal je trdo, vihal brke in govoril slovenski — kakor jaz. — Šla sva v neko hišo — menda k županu — zakaj lepa je bila. Tam sem moral kakor prej orožniku vse povedati: kdo sem in od kod, pa so mi vsaj plačali za to: dobil sem za pot . . . Niso bili napačni ljudje pri županu . . . Naročili so mi, da se moram zglasiti tudi pri županstvu v Ljubljani. — Kdo more vedeti za županstvo? — Toda s vprašanjem sem došel tudi tja. — In tudi v Ljubljani so mi pomagali z denarjem. Vendar ne bi hotel nikoli več tako potovati: tudi doma sem se moral zglasiti pri županstvu, a tam mi niso dali novcev — zmerjali so me, kleli in mi žugali . . . Župan me menda ni poznal ali me ni hotel poznati. — Potem sem mu dopovedal, pa me je zapodil . . . in rad sem tekel domov, a tako ne bi hotel več potovati. Še danes bom pisal stricu.“

„Kako? Ali misliš nazaj na Koroško? Ne boš — doma?“ je vprašala mati boječe in si otrla solze.

„Doma-a-a!“ je zategnil radovedno Mirko ter pogledal radovedno očeta in mater, češ: Ali več ne veste, kaj ste rekli, da bom na Koroškem? — Odgovoril pa je: „Saj ste rekli, da bom Korošec — kakor stric!“

„Pri stricu so drugi gospodarji; on sam pride gotovo domov. Saj je že star; kam pojde

drugam?“ — je skrbel oče. A strica vender ni bilo domov: Mirko je pa čakal odgovora na prvo pismo dolgo, dolgo . . .

„Pa ostaneš doma, Mirko!“ mu je rekel krstni boter in pristavil: „Nemci so Nemci, trdi in neusmiljeni; to sem dostikrat pravil tvojemu očetu, pa mi ni verjel. Bil sem vojak . . . Ali meniš, da mi je Nemec odgovoril, kar sem ga vprašal, prav lepo vprašal? — Hrbet mi je obrnil, drugega nič.“

Ko je Mirko povedal, da se je naučil precej nemškega jezika, je botra pogledal oče Svetlič dokaj sumljivo, boter se je pa obregnil: „Pa je vendar prišel zastran Nemcev domov.“

Še težje je bilo z botro.

„Povej no, Mirček, ali ti je bilo dolg čas“ je govorila in ga božkala po licu, da se je skoro sramoval.

„Nekaj časa, botra, samo nekaj mesecev.“

„Ali so ti prav služili moji nauki in pa toliko nemških besed, kakor sem te naučila? — Morda si jih že zabil, Mirček? Kaj?“

Mirček je molčal, botra je pa spoznala iz tega, da jih res ne zna več.

„I, no, boš pa živel tudi brez njih. Saj doma — veš jaz sem bila šest let v Ljubljani, pa težko je, težko na svetu, če ne zna človek nič po tajč.“

Mirko se je zasmel na glas, in Svetlička je začela botri razkladati, da zna deček bolje nemški kot oče župan, ki ga je zmerjal, ko je prišel domov.

„Saj vam pravim — ali nisem že rekla — tudi poštenega vedenja se navadi človek po nemški — — Župan pa dečka tako ongavi —“

In zadovoljna je odšla botra od Svetličevih.

Nekaj dni pred Božičem je dobil deček pismo s Koroškega. Zvečer ga je moral vsem skupaj prebrati:

Ljubi Mirko! Tvoje pismo sem dobil in že prej bi ti bil odpisal, ko bi utegnil. Vetrov Herman mi je povedal, kako se ti je godilo tisti večer. Prav nič nisem dvomil, da si — tako ali tako — prišel domov. Žal mi je, da nisi mogel drugače. Ko sem se vrnil, sem dobil tvoje pismo, teto pa na postelji. Nesreča onega večera pri Vetru jo je popolnoma potrla. Njen sin Rudolf, do katerega je bila vedno predobra, jo je varal do zadnjega. Ko je zagospodaril, so se oglasili dolžniki, ki so skrivoma mladoletnemu Rudolfu posojali denarje. To ji je pomnožilo bolezen. Stregel sem ji noč in dan, klical zdravnika in kupoval zdravila, a dva dni potem, ko je bil Rudolf obsojen zaradi težkega telesnega poškodovanja in nevarnega žuganja na tri leta poostrene ječe, je po groznih mukah

zdihnila dušo. Mirko, moli zanjo! Veliko si je prizadela s teboj, ko si bil manjši. Veter je ozdravel in jaz bivam sedaj pri njem. Tudi ti boš pri Hermanu, ko se vrneš na Koroško. Lahko se boš učil ž njim sedlarstva ali se boš pa vadil v prodajalnici.

Spomladi prodamo Gruberjevo imetje — tožim jaz pa tudi drugi — in z Vetrom razširiva trgovino. Začnemo drugo življenje. Sporoči moj pozdrav staršem in pa zagotovilo, da pridem kmalu sam pote. Tvoj stric Janez.

* * *

Mirko je bil pri Vetru sedlarski pomočnik. Ljudje so mu rekali le mladi Svetlič, dobro vede, da nihče drugi ne bo stricu naslednik v združni trgovini z Vetrom.

Sedemnajst let mu je bilo, ko ga je obiskal oče.

Veter je postregel bratu svojega druga, kolikor je mogel.

Zabavali so se prav po domače. Nekoč je pri obedu zastavil Andrej bratu prašanje: „Lahko bi bil kupil Gruberjevo posestvo, ali ne?“

„Nisem hotel siliti do skrajnosti; ranjca je spoznala na smrtni postelji, da sem ji želel prav, pa je bilo prepozno. Ko bi bil to storil, bi ljudje govorili: Komaj je čakal. — Brez Gruberjevine bova imela jaz in Mirko dovolj, hvala Bogu.“

„A, tako! Prav! — Saj si mu stric; jaz in mati skrbiva za druge otroke.“

„Davi sva videla Rudolfa Gruberja,“ je pripovedoval Mirko in gledal Hermana. „Wiesner je bil ž njim in mu nekaj dokazaval, oziraje se na planine. Gotovo zopet namerjata kako lovsko tatvino.“

Stric Janez je slišal Mirka in pristavil:

„Rada sta skupaj in oba ga rada srkata, a Gruber ne bo dolgo — se trese in vedno češče pokašljeje: gm-hm, gm, hm . . .“

„Ni hotel Vas slušati in ne nikogar, pa je kmalu dogospodaril.“

„Dečka!“ je povdaril Veter glasneje, „na vaju sva oba s stricem ponosna; ostanita vedno takšna, in dobro bo za nas vse.“

Vsi so pritrdili, veselje je žarelo z obrazov, in lepa slovenska pesem je krepko donela iz Vetrove hiše po nemškem trgu:

Sloven'c je rad vesel,
Zakaj bi pa ne pel?
Njemu pesmi iz srcá teko . . .

V založništvu R. Miličeve tiskarnice

v Ljubljani

se dobivajo sledeče mladinske knjižice:

Marija naša pomočnica. Povest za mlade in odrasle ljudi. Drugi natisk	24 kr.
Oče naš. Povest za krščansko mladost in krščansko ljudstvo. Drugi pregledani natisk	60 „
Lavretanske litanije. Spisala Jožef Kerčon in Janez Volčič. Vezano v usnju 1 gld., v polusnju 80 kr., nevezano	40 „
Zlati orehi. S podobami. Slovenski mladosti v spomin. Spisal Ivan Tomšič. Broširano 30 kr., elegantno vezano	40 „
Iskrice. Zbirka pesmi in povesti. Spisal in slovenski mladini poklonil Janko Leban. III. zvezek	15 „
Šolske Drobtinice. V petindvajsetletni spomin smrti A. M. Slomška. Spisal F. Jamšek	60 „
Vijolice. Pesmi za mladost. Zložila Lujiza Pesjakova. Broširano	70 „
Dr. Ivan Anton Scopoli. V spomin stoletnice njegove smrti. Spisal Fr. Koebek	10 „
Zmaga pri Sisku. Broširano 2 kr., 100 komadov 1 gld. 50 kr.	

Pripovedke
iz avstrijske zgodovine

Nabral in priredil

Jakob Dimnik

učitelj v Ljubljani.

Dobivajo se po 50 kr. knjiga pri R. Milicu.

Ė. Gangl

13 luči in teme.

Elegantno vezan izvod
po 1 gld.

se dobiva v R. Miličevi tiskarni

